

95

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΙ

ΑΠΑΝΘΙΣΜΑΤΑ

ἘΚ ΤΙΝΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ ἙΤΕΡΟΓΛΩΣΣΟΥ ΣΥΛΛΕ-
ΘΕΝΤΑ ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΘΕΝΤΑΤΕ ΚΑΙ ΜΕΤΑ-
ΦΡΑΣΘΕΝΤΑ Εἰς τὴν ἡμετέραν
Ἀπλὴν Διαλέκτον.

ΠΑΡΑ

ΤΟΥ ἑΛΛΟΓΙΜΩΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΛΙΑΝ ΦΙΛΟΓΕΝΟΥΣ

ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ

ΤΟΥ

Ἐκ ΝΗΣΟΥ ΣΚΙΑΘΟΥ.

ἘΝ ΒΙΕΝΝῃ 1797.

ΤΥΠΟΙΣ ΜΑΡΚ. ΠΟΥΛΙΟΥ.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ ΕΙΣ ΤΟ ΚΟΙΝΩΦΕΛΕΣ ΣΤΙΓΓΡΑΜ-
ΜΑΤΙΟΝ ΤΟΥ ΣΟΦΟΛΟΓΙΩΤΑΤΟΥ ΚΑΙ
ΛΙΑΝ ΦΙΛΟΓΕΝΟΥΣ
ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ.

„Τὸ σὸν σαφῶς δέδεικται ἐν μικρᾷ βίβλῳ
„Ἀ΄ πασι πνεῦμα εὐφρὺς τὰ ῥητόρων.
„Ἐπεὶ καθ' ὕπνον ἔποτ' ἄλλος Ἰδμόνων
„Τὰ κεδνὰ ἶδεν, ὡς σὺ, μήτε καθ' ὕπαρ.“

ΠΛΖ. 'ΙΕ. Κ.

Βλέπωντας μέσα εἰς ἓνα βιβλίον ἑτερόγλωσσον ἀναμεταξὺ εἰς ἄλλας πολλὰς γνώμας ὅπῃ εἶχεν, ὅτι ἦτον καὶ κάποιαις καλαῖς καὶ σοφαῖς διδασκαλίαις, δὲν ὤκησα κατὰ μίμησιν τῶν μελιτῶν ἀπὸ τὸ νὰ ἐκλέξω καὶ νὰ ἀπανθήσω ὅσον ἦτον χερίσιμον πρὸς ἡμετέραν διδασκαλίαν, δίδωντάς με τὸ παραδειγμα ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὴν πρὸς Νέες παραινέσιν τε, ὅπως ἂν ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν ὠφελοῦντο λόγων. ἐν ἧ φησὶν ἔτω·
 „Κατὰ πᾶσαν δὴ ἐν τῶν μελιτῶν τὴν εἰκόνα
 „τῶν λόγων ἡμῖν μεθεκτέον. ἐκεῖναι τε γὰρ ἔτε
 „ἅπασι τοῖς ἀνθρώποις παραπλησίως ἐπέρχονται,
 „ἔτε μὲν οἷς ἂν ἐπιπτώσιν, ὅλα φέρειν ἐπιχει-
 „ρῶσιν, ἀλλ’ ὅσον αὐτῶν ἐπιτήδειον πρὸς τὴν
 „ἐργασίαν λαβεῖν, τὸ λοιπὸν χαίρειν ἀφήκαν.
 καὶ ἀνωτέρω „Εκεῖνα τοίνυν καὶ ἡμεῖς τῶν συγ-
 „γραφέων ἀποδεξόμεθα, ἐν οἷς ἀρετὴν ἐπήνε-
 „σαν, ἢ πονηρίαν διέβαλον· καὶ καθάπερ τῆς
 „ρόδοιαις τῶν ἀνθρώπων δεξιόμενοι τὰς ἀκάνθας ἐκ-
 „κλίνωμεν, ἔτω καὶ ἐπὶ τῶν τοιούτων λόγων ὅσον
 „χερίσιμον καὶ πωσάμενοι, τὸ βλαβερὸν φυλα-
 „ξόμεθα.“

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον λοιπὸν, καὶ ἐγὼ ἐξα-
κολοθῆσας ἀπὴνθῆσα ὅσον ἦτον χρήσιμον καὶ
ἐπωφελές, καὶ προσαρμόζωντάς το τὸ μετέφρα-
σα εἰς τὴν ἡμετέραν ἀπλὴν διάλεκτον, διὰ νὰ προ-
ξενήσω εἰς τὰς ὁμογενεῖς μὲ καὶ χάριν διατρι-
βῆς, καὶ χάριν νέων ιδεῶν, καὶ χάριν λυσιτελείας.
ὥσάν ὅπως αὐτὰ τὰ ἔχει ὅλα, μὲ τὸ νὰ εἶναι καὶ
κατὰ τὸν χηματισμὸν ἐπιτερεπές, καὶ κατὰ τὸ
ὕφος τὴ γλαφυρὸν, καὶ κατὰ τὰς ιδέας τὴ ἀξιο-
πείεργον καὶ λυσιτελές.

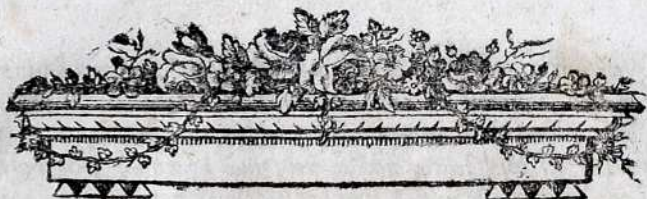
Δὲν ἀμφιβάλλω λοιπὸν ὅτι θέλει φανῇ ἓνα
νεοφανές τι, καὶ πρωτόλειον εἰς τὸ γένος μὲ, καὶ
ἀγκαλὰ εἶναι μικρὸν κατὰ τὸ δέμας, ἀλλ' εὐρη-
χωρότατον καὶ διεκτεταμένον κατὰ τὰς ἐννοίας.
τὸ ὁποῖον προσφέρωντάς το τῇ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ
καθ' ὅσον ἡμῶρεσα νὰ τὸ ἀναδείξω μεμορφω-
μένον καὶ διὰ τῶ τύπου ἐκδοδομένον, ἐξαιτῶμαι
συγγνώμην τῶν ἀνδρωπίνῃ ἀδενείᾳ μοι ἐσφαλ-
μένων. ὁ δὲ παντέλειος Θεὸς παράσχοι ὑμῖν,
εἰρήνην, ὑγιείαν, αὐξήσιν ἀπάντων.

Τῆς ὑμετέρας ἀγάπης

Ἐλάχισος ὁμογενής.

Στέφανος δημητριάδης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α.

Ητον σχεδόν μεσάνυχτα ὅταν βεβαρυμένος ἀπὸ τῆς σο-
χασμῆς ὅπῃ ἔκαμνα ἐπάνω εἰς τὴν ὀδυνηρὰν κατάστασιν τῶν
ἀνδρώπων, ἀπεφάσισα νὰ κοιμηθῶ.

Ἐσφάλησα τὴν πόρτα μου, ἔκαμνα τὴν προσευχήν μου, καὶ
ἐπλάγιασα γεμάτος ἀπὸ διαφόρης ἰδέας.

Ἀφ' οὗ ὁ ὕπνος ἠπλώσε τὰς πτέρυγας τε ἐπάνω εἰς τὰ βλέ-
φαρά μου, ὠνερεύομεν ὥσάν νὰ εἶχαν ἀπεράσῃ τάχα πολλοὶ
αἰῶνες ὅπῃ ἐκοιμήθηκα.

Ἐξύπνησα τέλος πάντων, καὶ ἐννοίωσα εἰς τὸν ἑαυτόν μου
ἓνα τοῖστον βάρος, ὅπῃ ποτὲ δὲν εἶχα τὸ αἰσθάνεσθαι. τὰ χέ-
ριά μου ἐτρεμάλιαζαν. καὶ τὰ ποδάριά μου ἐκλονίζοντο. κοιτά-
ζοντας μέσα εἰς τὸν καθρέπτην, ἔλαβα μεγάλον κόπον νὰ
γνωρίσω τὸ πρόσωπόν μου, ἐπειδὴ ὅταν ἐπλάγιασα νὰ κοιμη-
θῶ εἶχα ξανθὰ μαλιά, καὶ χεῶμα λευκόν, καὶ μάγλα με
κοκκινάδα, καὶ ἔταν ἐκοίταζα εἰς τὸν καθρέπτην, τὸ πρόσω-
πόν μου ἦτον ὅλο ζαρωμάδες, τὰ μαλιά μου ἄσπρα, καὶ εἶχα
δύο κόκαλα πεταντὰ ἐπάνω ἀπὸ τὰ ὀμμάτιά μου, μίαν μί-
την μακρυὰν, καὶ ἓνα χεῶμα χλωμόν ἦτον περιεχυμένον ἐ-
πάνω εἰς τὴν ὄψιν μου. ὅταν ἠθέλησα νὰ περιπατήσω δὲν
ἤμπορεῖσα ἀλλέως, παρὰ ἐπακμωβῶντας μηχανικῶς ἐπάνω
εἰς μίαν ῥάβδον. τῆτο καὶ μόνον δὲν ἀπόκτησα τῆλächισον,
τὸν μελαγχολικὸν χυμὸν ὅπῃ εἶναι πολλὰ συνηθισμένος εἰς
τῆς γέροντας.

Εὐγαίνωντας ἀπὸ τὸ σπῆτι μὲ ἴδα μίαν ἀγορὰν δημοσίαν ὅπῃ δὲν τὴν ἐγνώριζα. ἐκεῖ εἶχαν σῆσιν πρὸ ὀλίγων ἕνα σύλ-
λον, ὅπῃ εἶλκε τὰ ὄμματα τῶν περιέργων. ἐπροχώρησα πα-
ρέμπροσθεν καὶ ἐδιάβασα πολλὰ πατρικὰ καὶ ποιεῖς χαρακτῆρας
ὅπῃ ἦτον ἐπάνω εἰς αὐτὸν σκαλισμένοι μὲ γράμματα χρυσὰ
„τὸ σωτήριον ἔτος“ 2400.

Πάραυτα ἐσοχάζθηκα ὅτι αὐτὸ ἦτον μία ἀπάτη τῶν ὀφ-
θαλμῶν μου, ἢ τὴν λάχισον ἕνα λάθος τῆς τεχνίτης. καὶ ἐκατα-
γινόμεν νὰ τὸ σημειώσω, ὅταν ἡ ἑκασίς μου ἤρξε ἀνε περισ-
σότερον, ἐπίπτωντας τὰ ὀμμάτιά μου ἐπάνω εἰς δύο τεῖρα ἐγ-
γραφα δόγματα τῆς Μονάρχης ὅπῃ ἦτον κολλημένα εἰς τὰ τεῖ-
χη μὲ τὸ ἴδιον ἔτος.

Ἐπαρτήθησα καὶ ἦτον τὸ αὐτὸ σημειωμένον ἐπάνω εἰς τὰ
γράμματα τῆς κοινότητος, τί λοιπὸν; εἶπα μὲ τὸν ἑμαυτὸν
μου, ἐγὼ ὑπερεγῆρασα χωρὶς νὰ τὸ καταλάβω; τί; ἐγὼ
ἐκοιμήθηκα ἑξακοσίαις ἐβδομήντα δύο χρόνους;

Τὸ πᾶν παρήλλαξεν. ὅλα τὰ μέρη τῆς πόλεως ὅπῃ τὰ
ἴξευρα καλωτάτα μὲ ἐπαρξέσιάζοντο εἰς ἕνα σχῆμα διαφο-
ρετικόν, καὶ νεοστὶ εὐπρεπισμένον. ἐχάνομον μὲσα εἰς με-
γάλας καὶ ὥραιας πλατείας ἐπιτηδεῖας σαθρισμένας. ἔμβαι-
να μὲσα εἰς θαυροδρόμια εὐρύχωρα, ὅπῃ ἐφαίνετο μία τό-
σον ἐξαιρετος διάθεσις, ὅπῃ δὲν ἐδοκίμαζα καμμίαν περι-
πλοκήν. Δὲν ἦκα ὅμως καμμίαν ἀπὸ ἐκείνας τὰς κραυγὰς
τὰς συγκεχυμένας καὶ ἀλλοκότας, ὅπῃ ποτὲ καιρὸς ἐξέσχιζαν
τὰς ἀκοάς μου. καὶ ὅν ἐσυναπαντῶσα τελείως ἀμάξας ὀχλη-
ρὰς ἐτοίμους νὰ μὲ συντρίβουν.

Εἶμουν λοιπὸν ὅλος ἑκαστικὸς, ὅταν ἐβλεπα μάλιστα τὰς
διαβάτας ὅπῃ ἐσαματῶσαν, καὶ μὲ ἐσοχάζοντο ἀπὸ κεφαλῆς
ἕως ποδῶν, μὲ τὸ πλεον μεγαλήτερον θάμβος. αὐτοὶ ἐμά-
ζευαν ταῖς πλαταῖς τας, καὶ ἐχαμογελῶσαν, καθὼς χα-
μογελῶμεν ἡμεῖς οἱ ἴδιοι ὅταν συναπαντῶμεν ἀνθρώπους μὲ
προσωπῆα καὶ κατὰ ἀλήθειαν τὰ ἐνδύματά μου ἐπρεπε νὰ

Φανῶν ἐς αὐτὰς καὶ ἀρχαῖα, καὶ παρὰ ξένα, τὸσον ἦτον δια-
φορετικὰ ἀπὸ τὰ ἐδικὰ τες.

Ἐνας πολίτης, ὅπῃ ἐγὼ ἐγνώρισα μετέπειτα ὅτι ἦτον σο-
φὸς ἄνθρωπος, ἐπλησίασε κοντά μου, καὶ μὲ ἠρώτησε τι-
μίως, ἀλλὰ μὲ μίαν σοβαρότητα σαθεράν. ὦ καλὲ Γέρον,
μὲ εἶπεν, εἰς τί σε χρησιμεύει αὕτη ἡ μεταμόρφωσις; ἀρα-
γε ὁ σκοπός σας εἶναι νὰ μᾶς ἀνακαλέσετε τὰ ἀξιογέλασα
ἥδη ἐνὸς αἰῶνος ἀλλοκότους; ἡμεῖς δὲν ἔχομεν καμμίαν ἔφε-
σιν νὰ τὰ μιμηθῶμεν, ἀφῆσατε αὐτὴν τὴν ματαίαν ἀσεϊότητα.

Πῶς; ἐγὼ τῷ ἀπεκρίθην. ἐγὼ δὲν εἶμαι παντελῶς με-
ταμορφωμένος, φορῶ τὰ ἴδια φορέματα ὅπῃ ἐφορῶσα χθές,
οἱ ἐδικοί σας σύλοι, τὰ ἐδικὰ σας ἐγγράφα εἶναι ὅπῃ ψεύ-
δονται.

Εἴτε ὑπέλαβεν αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ὅτι ἐπαραιμίσσα, εἴτε
ἐσοχάσθη ὅτι ἡ μεγάλη μου ἡλικία ὅπῃ ἐφαίνεμιν πῶς εἶχα,
μὲ ἔκαμνε νὰ διηγῆμαι λήγους, εἴτε διὰ καμμίαν ἄλλην ὑπο-
ψίαν τε, μὲ ἠρώτησεν εἰς ποῖαν ἔτος ἐγεννηθῆκα; καὶ τῷ
ἀπεκρίθην. εἰς τῆς · 1740: ἔ; πολλὰ καλὰ, μὲ εἶπεν. ἰδὲ
κατὰ τὸν ἐδικόν σας λογαριασμόν, εἶδε σωσά · 700: χρονῶν
ἄνθρωπος · ἴσως ἐσεῖς αὐθεντὴ ἤσχετε τὸ ἀθάνατον ποτὸν,
ἢ τὴν φιλοσοφικὴν πέτραν.

Προφέρωντας αὐτὰ τὰ λόγια ἐχαμογέλῃσε, καὶ ὁ καθεὶς
ἐπλησίαζεν ὁλόγυρά μου μὲ μίαν ἡδονήν, καὶ σέβας ξεχωρι-
σόν. ὅλοι ἐπιθυμῶσαν κατ' ὑπερβολὴν νὰ μὲ ἐρωτήσων, ὅμως
ἡ διάκρισις ἐχαλίνωνε τὴν γλῶσσάν τους, καὶ εὐχαρίζοντο μό-
νον νὰ λέγουν ἀναμεταξύ τους πολλὰ μυσιμά. ἰδὲ ἓνας ἄνθρω-
πος παμπάλαιος. ὅχ! τί πᾶν ἄξιον περιεργείας!

Ἦμην πολλὰ τεταραγμένος μὲ τὸν ἑαυτόν μου, ὅταν ἐκείνος
ὁ σοφὸς ἄνθρωπος μὲ εἶπεν, ὦ ἐκκατικὲ Γέρον, ἐγὼ σᾶς
προσφέρω τὸν ἑμαυτόν μου εὐχαρίστως εἰς τὸ νὰ σᾶς δαλεύσω
διὰ ὁδήγός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Ἠκολέθησα ἐκείνον τὸν σοφὸν ὁδηγόν μου, ἢ περιπατῶντας εἰς τὸν δρόμον, τὸ πλῆθος ἀκόμι μὲ ἐπερικύκλωνεν. ὁμῶς τὸ κοίταγματ'ες δὲν εἶχε κανένα σχῆμα περιπαιγμοῦ, μήτε καταφρονησεως. τῆτο μόνον ἤκουα ὅτι ἐψηθίζιζαν ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη, ἰδὲ ἕνας ἄνθρωπος ἐπτακοσίων χρονῶν, ὁ ὁποῖος χωρὶς ἄλλο ἐσάθη δυσυχῆς εἰς τὰς πρώτους αἰῶνας τῆς ζωῆς του.

Ἐμείνα ἐκκατικὸς εὐρίσκοντας τόσην καλὴν εὐταξίαν εἰς τὰς δρόμους. ἤθελεν ἐπῆ τιὰς ὅτι αὐτὴ ἦτον μία ἐορτὴ τῆ Θεῶ. ἡ πόλις ἐφαίνετο κατ' ὑπερβολὴν πεπολισμένη. ἦτον εἰς κάθε ἄκρον δρόμων ἀπὸ μία φρερὰ ὅπῃ διηγευνῶσε διὰ τὴν κοινὴν εὐταξίαν, καὶ διένδυε τὴν κίνησιν τῶν ἀμαξῶν, καὶ τῶν ἀνθρώπων ὅπῃ ἐβάσταζον φορτία, εἰς τὰς ὁποῖας ἔδιδαν ἕνα πέραμα ἐλεύθερον, ἐν ὧσιν νὰ πηγαίναν εἰς τὸν διωρισμένον τόπον τες νὰ ἀφήσιν τὸ φόρτωμάτ'ες, τὸ ὁποῖον ἦτον πάντοτε ἀνάλογον μὲ τὰς δυνάμεις τες, χωρὶς νὰ καταπνίγωνται μέσα εἰς τὸν ὕδρωτα, μὲ τὰ ὄμματα κόκκινα, ἢ μὲ τὴν κεφαλὴν ὑποκενυμένην, ἀνασενάζοντες ὑποκάτω εἰς ἕνα ἄχθος, ὅπῃ ἀνῆκε εἰς ἕνα κτῆνος ἄλογον, καὶ ὅχι εἰς ἕνα ζῶον λογικόν. οἱ πλέσιοι εἰς αὐτὸν τὸν Φιλάνθρωπον λαόν, δὲν ἐκαταχρῶντο παντελῶς τὴν ἀνθρωπότητα διὰ μέσου μερικῶν ἀεγυρίων.

Ἐπαρτήθησα ἔπειτα ὅτι ὅλοι οἱ πηγαινάμενοι ἐπιδαν τὰ δεξιὰ τῆ δρόμου, καὶ οἱ γυριζάμενοι τὰ ἀριστερά, αὐτὸς ὁ τὸσον εὐκολος τρόπος τὸ νὰ μὴ συγκερῶνται οἱ ἄνθρωποι συγκεχυμένως εἰς τὰς δρόμους, πρὸ ὀλίγου ἐφευρέθηκεν. ἐπαδὴ εἶναι βέβαιον ὅτι μὲ τὸν καιρὸν γίνονται αἱ ἀφελίμοι ἐφευρέσεις. μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον λοιπὸν ἐγλύτωνα ἀπὸ ὅλα τὰ ὀχληρὰ συναπαντήματα.

Ὅλαις αἱ ἐξελεύσεις ἦτον εὐκόλαις, καὶ ἀτάραχαῖς. καὶ

εἰς τὰς δημοσίας τελετὰς ὅ,πῃ ἐξέερχετο ὁ Θροῦς ὅλου τῆ πλήθους, ὁ καθείς ἐπήγαине, ἢ ἐγύριζεν ἀταράχως εἰς τὸ σπῆτιτς, χωρὶς νὰ κατασυντριφῇ. μήτε ἔβλεπα ἐκεῖ εἰς τὰς δρόμους τὰ ἀξιογέλασα στυφογυρίσματα μυριῶν ἀμαξῶν μπερδευμένων, νὰ ζέκωνται ἀκίνηται διὰ πολλαῖς ὥραις ἐμ-προσθὰ εἰς ταῖς θύραις, ἐν ᾧ ὁ χρυσωμένος ἄνθρωπος ὅπῃ ἐσύρετο μέσα εἰς αὐτὰς ἀλησιμονῶντας ὅτι εἶχε ποδάρια, ἐφώναζε τὴν θυρωρὸν καὶ ἐπαραιπονεῖτο ὅτι δὲν ἐπρόφθανε τὸ ὀγλιγωρότερον.

Ὁλος ὁ λαὸς ἔκαμνε μίαν κυκλοφορίαν ἐλευθέραν, εὐκο-λὴν, ἢ γεμάτην ἀπὸ τάξιν. ἐσυναπάντησά ἕως ἑκατὸν ἀμά-ξια φορτωμένα ἀπὸ γεννήματα, ἢ ἀπὸ ἄλλας σκευῆς, ἢ μό-νον ἕνα ἄρμα, καὶ αὐτὸ ἐβάσταζεν ἕνα ἄνθρωπον ὅπῃ ἐφαί-νετο ὅτι εἶναι ἀδελφής, καὶ δὲν εἶχε τὴν δύναμιν νὰ περι-πατήσῃ.

Τι ἔγιναν; ἔλεγα, ἐκεῖνα τὰ λαμπρὰ ἄρματα μὲ μεγά-λῃ περιέερχεαν χρυσωμένα, ζωγραφισμένα, βερνικιασμένα, ὅπῃ εἰς τὸν καιρόν μῃς ἐγέμιζαν ὅλον τὸ ἔδαφος τῆς πόλεως, ἔχωντάς το διὰ μεγάλην δόξαν οἱ ἐν αὐτοῖς φερόμενοι, νὰ τρέχουν μὲ τόσῃ βίᾳ καὶ ταχύτητι, ὥς νὰ σκάζουν τὰ ἄλογά τες, ὡς νὰ ἐφιλονεικῶσαν εἰς τὸ τρεξιμον τῶν ὀλυμ-πιακῶν ἀγώνων.

Δὲν εἶναι πλέον συγχωρημένον, μὲ ἀπεκρίθησαν τινές, εἰς τὸ νὰ κάμνουν τέτοια τρεξίματα. οἱ ἀγαθοὶ νόμοι ἀπηγό-ρευσαν αὐτὴν τὴν ἀσωτείαν ὅπῃ ἐπάχυνεν ἕνα λαὸν ἀπὸ δέ-λῃς, καὶ ἀπὸ ἄλογας.

Οἱ πλείοσιί μας τὴν σήμερον κάμνουν χεῖσιν τῶν ποδῶν τες, αὐτοὶ ἔχον πλεον περισσότερον, καὶ ποδάγραν ὀλιγωτέραν. ἢ αὐτὰς τὰς ἀμάξας ὅπῃ βλέπετε ἀκόμι, ἄλλοι δὲν τὰς με-ταχειρίζονται, παρὰ μερικοὶ μινίστροι γηραλαῖοι, ἢ ἄνθρωποι ἐκλελεγμένοι διὰ τὰς ἐπωφελεῖς ἐκδιδεύσεως τες, οἵτινες ὑπέ-κλιναν ὑποκάτω εἰς τὸ βάρος τῆς ἡλικίας, εἰς αὐτὰς μόνως

εἶναι συγχωρημένον νὰ κινῶνται ἡσυχῶς ἐπάνω εἰς αὐτὸ τὸ ἔδαφος, προσέχοντας ὅμως κατὰ πολλὰ ὅπῃ νὰ μὴν ἐνοχλήσουν τὰς διαβάτας.

Ἀκολοῦθῃσα αὐτὸν τὸν ἀξιοπερίεργον περίπατον, βλέπωντας ὅλο ἀξιόλογα πράγματα ὅλα νεὰ εἰς ἐμέ. κάθε γωνία τῆς δρόμου μῦ ἐπαρξήσιαζεν ἀπὸ μίαν εὐμορφὴν βεῦσιν, ἥτις ἄφινε νὰ τρέχῃ ἓνα νερὸν καθαρὸν καὶ διαυγές, τὸ ὁποῖον εὐγαινε μέσα ἀπὸ μίαν κογχύλην, καὶ ἐπιπτεν εἰς εἶδος ἀργυρεῖν, προξενώντας μεγάλην ἐπιθυμίαν εἰς τὸ νὰ πῇ τινὰς ἀπὸ τὸν κρυσαλόντε, καὶ εἰς κάθε βεῦσιν ἦτον κρεμάμενον ἓνα τάσι εὐμορφον ὅπῃ ἐπρόσφερεν ἀπὸ αὐτὸ τὸ ὑγιανὸν ὕδωρ εἰς τὰς διαβάτας. ἔπειτα αὐτὸ τὸ νερὸν ἔτρεχεν εἰς τὰς ῥυάκας, καὶ ἐπλυνεν ἀκαταπάυτως τὸ ἔδαφος τῆς πόλεως.

Κοιτάξετε, μὲ ἔλεγεν ὁ ὁδηγός μου, αὐτὰς τὰς οἰκὰς πόσον εἶναι προνοημένοι ἀπὸ τὰ πλέον ἀναγκαϊότερα καὶ ὠφελιμώτερα πράγματα εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἀνδρώπων: τί πατρικωσύνη! τί δροσερότης ἐξατμίζεται εἰς τὸν ἀέρα! κοιτάξετε πόσον εἶναι ἀναπαυτικά αὐτὰ τὰ ὀσπητία, καὶ σολισμένα ἀπὸ κάθε χάριν!

Δὲν κατασκεύεζεν πλέον καπνοδόχους ὀλεθρίους, τῶν ὁποίων ἡ πτώσις ἐφοβέρεζε τὰς διαβάτας. ἡ σκέπαις τῶν ὀσπητίων δὲν ἔχεν πλέον ἐκεῖνο τὸ γοτθικὸν σχῆμα, ὅπῃ μὲ τὸν πλέον παραμικρὸν ἀέρα ἔκαμνε νὰ γλυστρῶν τὰ κεραμίδια κάτω εἰς τὰς δρόμους τὰς πλέον συχναζομένας.

Ἀνεβήκαμεν ἔπειτα εἰς τὸ ὕψος ἑνὸς ὀσπητίου, ἀπὸ μίαν σκάλαν ὅπῃ τινὰς ἐβλεπε καθαρά ὅλην τὴν πόλιν. τί ἡδονὴ ἐσάδη αὐτὴ διὰ ἐμένα, ὅπῃ ἀγαπῶ τὸ θῶρι, καὶ τὸν καθαρὸν ἀέρα; τὸ νὰ συναπαντήσω μίαν σκέπην κατασκευασμένην ἀπὸ χῶμα εἰς ἐπίπεδον σχῆμα, καὶ σολισμένην ἀπὸ γλάστραις μὲ λελῆδια, καὶ ὀλόγουρα ἀπὸ κληματαεργαῖς μὲ μοσχოსάφυλα. ἡ σκοπιὰ κάθε οἰκίας ἐπαρξήσιαζεν ἀπὸ ἓνα δῶμα παρόμοιον, εἰς τρόπον ὅπῃ αὐτὰ τὰ δάματα ὅλα μὲ

ἕνα ἰσόμετρον ὕψος ἐσχημάτιζαν μαζί ἕναν ἐκτεταμένον κήπον, καὶ ὅλη ἡ πόλις θεωρημένη ἀπὸ μακρόθεν ἐφαίνετο σεφανωμένη ἀπὸ ἀνδη, ἀπὸ καρχήρας, καὶ πρᾶσιναδες.

Ἐκεῖ ὅπῃ ἐκοίταζα μὲ μεγάλην ἡδονήν, ἶδα πολλὰ εὐμορφα κτήρια ἔξωθεν τῆς πόλεως, καὶ ἠρώτησα τὸν ὀδηγόν μου νὰ μὲ εἰπῇ τί εἶναι. Αὐτὰ εἶναι, μὲ εἶπε, τὰ ὀσπητάλια θεμένα ἔξωθεν τῆς πόλεως διὰ νὰ μὴ φθέρουν τὸν ἀέρα. ἐκεῖνο τὸ ἄλλο, μὲ λέγει, εἶναι ὁ οἶκος τῆς Φιλιάσματος τῶν εὐλογιῶν. Αὐτὴ ἡ εὐτυχὴς ἀνακάλυψις βάζεται εἰς πρᾶξιν τὴν σήμερον μὲ καλὴν ἐκβασιν πάντοτε, καθὼς καὶ ἄλλα θαυμασία σεκρέτα ὅπῃ ἀνεκαλύψαμεν.

Ἐπειδὴ ἡ σπερδὴ καὶ ἐπιμέλεια μᾶς ἔκαμεν εὖρωμεν πολλὰ ἀπλᾶ βότανα θαυμασία, ὅπῃ ἡ ἀμάθεια τῶν πρώτων αἰώνων τὰ ἐκαταπατήσεν ὑποκάτω εἰς τὰς πόδας τῆς, καὶ μὴ ὅλον τῷτο αὐτὰ μᾶς ἔδωσαν τὴν τέχνην νὰ ἰατρεύωμεν τὸν πνεύμονα, τὴν φθίσιν, τὴν σπλῆνα, τὴν ὑδρωπικίαν, καὶ ἄλλα πάθη χρονικά. ἡμεῖς τώρα ἐφέραμεν εἰς περισσοτέραν τελειότητα τὴν βοτανικὴν, τὴν θεραπευτικὴν, ἢ ὑγιεινὴν ἐπὶ πάντων ἐξηκριβάθη μὲ τόσῃν καθαρότητι, καὶ σαφήνειαν, ὅπῃ ὁ καθείς μας ἰξεύρει νὰ προνοῇται μόνος τε διὰ τὴν ὑγιάν τε τὴν σήμερον. πλέον δὲν ἐπαναπαύονται οἱ ἀνδρωποὶ ἐπάνω εἰς τὰς ἰατρὰς, ὅσον καὶ ἂν εἶναι ἄξιοι. ἔλαβον τὴν ἐπιμέλειαν τῇ νὰ ἐξετάζην μονοί τες τὰς κρᾶσεις των, ἀντὶ νὰ φέλῃν ὅτι ἕνας ἕτερος ἄνθρωπος νὰ προφητεύῃ τὰ πάθη τες μὲ τὴν πρώτην θεωρίαν. Κατὰ ἄλλον τρόπον ἡ ἐγκράτεια, καὶ ἡ συμμετρία ὅπῃ εἶναι τὸ ἀληθινὸν ἀντίδωτον, ἐχρησίμευσεν εἰς τὸ νὰ σχηματίσῃ σώματα ὑγῆ, καὶ εὖρωσα μὲ ἀνδρείας ψυχὰς καὶ καθαρὰς, καθὼς εἶναι καὶ τὸ αἷμα τες.

Ἐχομεν μὲ ὅλον τῷτο καὶ ἰατρὰς, ὅμως ἰατρὰς σοφῆς, ἰατρὰς φιλανθρωπῆς, καὶ ὅπῃ δὲν κάμνουν ἀποφάσεις ποτὲ θανάτου, προφέροντας ἐκ τῆς παρατυχόντος μόνον γενναῖα ἀξιώματα τῆς ἰατρικῆς τῆς, ἀλλὰ λαμβάνουσι τὸν κόπον τὸ νὰ ἐξετάσῃ μὲ προσοχὴν τὸν ἄρῶσον, τὸ νὰ καταλάβουν

μὲ ἀγχίνοιαν τὰ συμπτώματα τῷ πάθαστε, καὶ νὰ κατὰ-
σκευάσουν μόνοιτους τὰ ἱατρικὰ, τῶν ὁποίων αὐτοὶ μόνοι
ἰξεύρουσι τὴν ποιότητα, ἢ δύναμιν, ἢ εἰς τὸ ὅποτον ἐκτετα-
τὴ ἢ ἐνερगेῖα, καὶ ἡ καλὴ ἐμβασίς, καὶ ὅχι νὰ τὰ λαμβάνουν
ἐτοιμα ἀπὸ ἀπείρους σπετζιάριδες, σαφρὰ ἢ πεπαλαιωμένα,
ἢ ἄχρηστα τὰ περισσότερα σχεδόν. ἔτω φυλάττειν αὐτοὶ ἓνα
ἐπάγγελμα ἄξιον τῆς ἀρετῆς ἢ τῆς εὐγνωμοσύνης, διὰ τὴν
ἀναναιωνεῖ τὸν λεπτὸν μίτον τῆς ζωῆς τῷ ἀνθρώπῳ.

Ἐπειτα μὲ ἔδειξε τὸ σχολεῖον τῶν τεσσάρων γενεῶν. ἐκεῖ,
μὲ εἶπε, διδάσκονται οἱ νέοιμας τὰς τέσσαρας διαλέκτους.
ποίας διαλέκτους, τὸν ἠρώτησα, τὴν Ἑλληνικὴν, ἢ τὴν λατι-
νικὴν, ὅπως εἰς τὸν καιρόν μιν ἐδιδάσκοντο μετὰ μεγάλης κόπης,
ἢ πικρίας. θυσιάζετε λοιπὸν ἢ ἐσεῖς δέκα χρόνους ὁλοκλη-
ρουσθε τῆς ζωῆς τῶν τέκνων σας, (τὸν πλέον ὡραιότερον ἢ πο-
λυτιμότερον καιρόν τες) διὰ τὰς τὴν δώσητε μίαν βαφὴν ἐπι-
πολαίαν δύο διαλέκτων ἀποδαμμένων, μὲ τὰς ὁποίας δὲν
θέλων ὁμιλήσει ποτέ; ὅχι, μὲ εἶπεν, ἡμεῖς ἰξεύρομεν καλ-
λότερα νὰ μεταχειρισθῶμεν τὸν καιρόν μας. ἡ Ἑλληνικὴ διά-
λεκτος εἶναι σεβασμιωτάτη ἀληθινὰ διὰ τὴν παλαιότητά της.
καὶ διὰ τὴν περιφήμην συγγραφείσης, ὅμως ἡμεῖς ἔχομεν
τὸν Ὀμηρον, τὸν Πλάτονα, τὸν Σοφοκλῆ, ἢ ὅλως τὴν ἄλ-
λως συγγραφείσας μεταφρασμένους ἐντελέστατα εἰς τὸ ἰδίωμα
τῆς ἰδίας μας διαλέκτου. καὶ μὲ ὅλον ὅπως ἐλέγετο ἀπὸ παι-
δαγωγῆς μικρόντας ὅτι δὲν ἠμπορεῖ νὰ φθάσῃ ἡ μετάφρα-
σίς μας εἰς τὴν ὡραιότητα ἐκείνης τῆς διαλέκτου, ἢ ἐμβασίς
ὅμως μᾶς ἔκαμε νὰ καταλάβωμεν ὅτι ἔλαινθάνοντο. Ὅσον
δὲ διὰ τὴν λατινικὴν διάλεκτον ὅπως ὡς νεωτέρα δὲν ἠμπορεῖ
νὰ εἶναι πλέον εὐμορφῇ ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν, αὐτὴ ἀπέθανε
πλέον μὲ τὸν καλόν τινος θάνατον. πῶς; τῷ ἀπεκηλθῆκα, ἢ
ἀπλῇ διάλεκτός σας εὐδοκίμησε κατὰ πάντα; καὶ ἐκάματε
μεταφράσεις; ναι βέβαια, μὲ εἶπεν, ἐκάμαμεν μεταφρά-
σεις τὸσον τελείας, τὸσον εὐφραδεῖς, ὅπως δὲν ἔχομεν πλέον
χρεῖαν νὰ ἀνατρεχωμεν εἰς τὰς πρώτας τες πηγὰς.

Μετέπειτα ἐσύνθεσαν τόσα εὐμορφα συγγράμματα εἰς

αὐτὴν τὴν καθομιλημένην μας γλῶσσαν, ὅπῃ ἡμαυρώσαν ἐκεῖ-
να τῶν Παλαιῶν. τὰ νέας ποιήματα εἶναι ἀσυγκρίτως πλέον
καλλήτερα, πλέον ἐπωφελῆ, πλέον ἀναφορητικὰ πρὸς τὰ ἥθη-
μας, πρὸς τὰς προκοπὰς τῶν Φυσικῶν, καὶ πολιτικῶν μας
γνώσεων, καὶ πρὸς τὴν ἡθικὴν διδασκαλίαν μας, ὥστε ὅπῃ αὐ-
τὰ μᾶς τὴν παρασαίνουσιν εὐληπτον πρὸ ὀφθαλμῶν μας. αἱ
δύο παλαιαὶ γλῶσσαι λοιπὸν, περὶ ὧν ἤδη ὠμιλήσαμεν, δὲν
εἶναι πλέον εἰς χεῖρσιν, παρὰ ἀπὸ μερικῆς σοφῆς μας.

Ἡκολούθησε νὰ μὲ λέγῃ ὅτι μέσα εἰς αὐτὸ τὸ σχολεῖον
εἶναι τέσσαρες κλάσαις διαφορητικαῖς, ὅπῃ διδάσκον τὰ Ἰτα-
λικά, τὰ Ἀγγλικά, τὰ Νέμτζικα, καὶ τὰ Ἰσπανικά, πλε-
τισμένοι ἡμεῖς λέγει ἀπὸ τῆς θησαυρὸς αὐτῶν τῶν ζώντων
διαλέκτων, δὲν ζηλεύομεν τελείως τὰς παλαιάς,

Ἡ μωρία καὶ ὁ παιδαγωγισμὸς εἶναι ἐξωρισμένα ἀπὸ αὐ-
τὸ τὸ σχολεῖον μας, καὶ οἱ ξέσοι ἐπροσκαλέσθησαν διὰ νὰ
μᾶς εὐκολύνουν τὴν προφορὰν τῶν ἰδίων διαλέκτων, ὅπου
αὐτοὶ διδάσκουσιν. Εἰς αὐτὰς μεταφράζομεν τὰς καλλήτερας
συγγραφεῖς, καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀμοιβαίαν ἀνταπόκρισιν τῶν
γενῶν ἀνεφύη ἓνα σύστημα φώτων. Μία ἄλλη ὠφέλεια συνη-
κολούθησε· δηλονότι ἡ συμπεπραγματεία, καὶ σαφήνεια τῶν
νοημάτων ἐκτείνεται περισσότερο, καὶ τὸ ἐθνικὸν μῖσος σβύ-
νεται ἀνεπαιδιότητος. Οἱ λαοὶ ἐγνώρισαν ὅτι τὰ ξεχωριστὰ ἔθνη
τῶν γενῶν δὲν ἐκατεδάφιζαν τὴν παγκόσμιον δύναμιν τῆ λο-
γικῆς, ὅπῃ ὁμιλεῖ ἀπὸ τὸ ἓνα ἄκρον, εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τῆ
κόσμου, καὶ ὅτι ἐνοῶσαν σχεδὸν τὰ ἴδια νοήματα ἐπάνω εἰς
τὰ αὐτὰ ὑποκείμενα ὅπῃ ἀναπτάν πρότερον τόσαις σκληραῖς
λογομαχίαις.

Πρὸ πάντων ὅμως ἐπιμελέμεθα εἰς τὸ νὰ διδάξωμεν με-
θοδικῶς τὰς παῖδας μας τὴν διάλεκτον τῆ γενεᾶς. μὲ αὐτὴν
καλλιεργῶμεν τὸ πνεῦματός, καὶ εἰς αὐτὴν τὰ γυμνάζομεν
ἀκόμι ὄντα νήπια μὲ τὴν Ἀλγεβεραν. αὐτὴ ἡ τέχνη εἶναι ἀπλή,
καὶ μιᾶς γεννικῆς ὠφελείας. Οἱ ἀλγεβεραῖκοι χαρακτῆρες δὲν
ἀπεργνύν πλέον ἀναμεταξὺ εἰς ἡμᾶς διὰ μαγικὰ σημεῖα ἐπι-

σημης ἀξιαγάσθ. ἐπειδὴ ἡ ἐπαρτηρήσαμεν ὅτι αὐτὴ ἡ ἐπισημη συνηθίζει τὰ πνεύματα εἰς τὸ νὰ βλέπῃν τὰ πράγματα οἱ ἄνθρωποι, καθὼς εἶναι, καὶ ὅτι αὐτὴ ἡ ἀλήθεια εἶναι πολύτιμος διὰ ὅλας τὰς τέχνας.

Πρότερον ἐδίδασκον τὰς παῖδας μίαν ἀπειρίαν πραγμάτων ὅπῃ δὲν ἐχρησίμευαν ποσῶς εἰς τὴν εὐδαιμονίαν τῇ βίᾳ. ἡμεῖς ἐκλέξαμεν μόνον ἐκείνο ὅπῃ ἡμπορῶσε νὰ τὰς δώσῃ ἰδέας ἀληθείας, καὶ σοχαστικὰς, ἀντὶ διὰ νὰ τὰς διδάξωμεν δύο γλώσσας ἀποθαμμένους, εἰς τὰς ὁποίας ἐφαίνετο ὅτι περιεκλείετο ὅλη ἡ ὁδὸς τῶν ἐπιστημῶν, χωρὶς νὰ τὰς δώσῃν νὰ καταλάβῃν τὴν ἐλαχίστην ἰδέαν τῆς ἀνθρωπότητος μὲ τὴν ὁποίαν αὐτοὶ ἔπρεπε νὰ συζήσῃν. Ὁδὲν εὐχαρισημένοι νὰ τὰς διδάξωμεν τὴν διάλεκτον τῇ γένει μας, εἰς αὐτὴν τὰς κάμνομεν νὰ ἐνασχολῶνται, καὶ τὰς ὑπαγορεύομεν τὸ νὰ τὴν φέρουν καὶ εἰς περισσοτέραν καθαρότητα, κατὰ τὴν ἀγχίνοιάν τους. ὥσάν ὅπῃ δὲν θέλομεν γραμματικὰς σκοτινὰς ἀλλὰ εὐγλώττας. τὸ ὕφος εἶναι ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἡ ἀνδρεία ψυχὴ πρέπει νὰ ἔχῃ ἓνα ἰδίωμα ἰδίου εἰς αὐτὴν, καὶ διαφορετικὸν ἀπὸ ἐκείνου τῶν λεξιδίων, ὅπῃ εἶναι τὸ μόνον καταφύγιον ἐκείνων τῶν ἀδυνάτων πνευμάτων, ὅπῃ δὲν ἔχῃ, παρὰ ἓνα ἄθλιον μνημονικόν.

Τὰς διδάσκομεν ἔπειτα τὴν ἰσορίαν, ὅχι ἐκείνην ὅπῃ εἶναι γεμάτη ἀπὸ ψεύδη, ἀλλ' ἐκείνην ὅπῃ ἐξηγεῖσθαι ἀπὸ συγγραφεὺς σοφὸς, καὶ βαθυπώγωνας. Τὴν Λογικὴν πλεον βεβαίαν εἰσάγειν, καὶ εὐτακτον, καὶ μὲ ἰδέας πλεον ὑγιεσεύας. τὴν Φυσικὴν ὅπῃ εἶναι ἡ κλῆς τῆς φύσεως, ἡ ζωσὰ καὶ ψηλαφητὴ ἐπισήμη, ἡ διδάσκουσα τὸν ἄνθρωπον, νὰ γνωρίζῃ αἰδητῶς τὴν σοφίαν, καὶ πρόνοιαν τῇ Δημιουργῇ Θεῷ, εὐγάζωντάς τον ἀπὸ τόσας προλήψεις, καὶ ἐκλέγουσα ἓνα φῶς καθαρῶτατον ἐπάνω εἰς ὅλα τὰ φυσικὰ πράγματα, ὥς καὶ εἰς ἐκεῖνα ὅπῃ τὰ ἐσοχάζοντο πρότερον οἱ ἄνθρωποι διὰ φαντάσματα, διὰ δαιμονικά, διὰ μαγίας. τὰς διδάσκομεν τὰ μαθηματικά διὰ νὰ εὐρίσκουσιν ὠφελείας, καὶ νὰ ἀνακαλύπτουσιν ἀληθείας ἐν τῷ Οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ Γῇ, μὲ τὴν Ἀστρονομίαν, μὲ τὴν Γεωμετρίαν, μὲ τὴν Μηχανικὴν.

Καὶ τέλος πάντων τὴν Ἡθικὴν, διὰ τῆς ὁποίας μανθάνει
τινὰς ὅλα τὰ καθ' ἡκοντα τῆς ἀνθρωπότητος. τῆς διδάσκομεν
ἢ τὴν Ποιητικὴν, ὅμως ὅχι ἐκείνην ὅπῃ διηγείται μύθους, ὅπῃ
παρασαίνει Σατύρους, Τραγελάφους, Χίμερας, Ἱπποκενταύρους,
Κύκλωπας, καὶ ἄλλα ἐκτρώματα τῆς Φύσεως, ἀλλ' ἐκείνην
ὅπῃ διηγείται τὰ πράγματα καθ' ὡς εἶναι, καὶ ὅπῃ κηρύττει
ὡς μία ἀληθὴς σάλπιγξ ὅλα τὰ ἀξιόλογα πράγματα ὅπῃ
ἐσυνέβησαν εἰς ὅλην τὴν ἑκτασὶν τῶν προγενεσέρων αἰώνων,
ἔχουσα διὰ ὑλητικῆς ἐκείνης τὰς Ἡρώας, εἰς τὰς ὁποίας ἐφάνη
πάντοτε ἡ ἀρετὴ, ἢ ἡ φιλανθρωπία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ.

Ἐγὼ ἤμουν τόσον εὐχαριστημένος ἀπὸ τὸν ὁδηγόν μου, ὅπῃ
δὲν ἤμπορῶσα νὰ χορτάσω τὴν γλυκύτητα τῶν λόγων τῶν.
Ἐκτύπησεν ἡ ὥρα τῆ γεύματος, καὶ ἐπροσκάλεσα ἐκείνον
τὸν σοφὸν ἄνθρωπον νὰ τὸν φιλεύσω.

Ἀλησμόνησα ὅτι ἐγὼ πρὸ πολλῶν ἤμην ἀποθαμμένος, ὅτι
δὲν εἶχα πλέον μήτε συγγενεῖαν, μήτε οἰκειακούς, μήτε δέ-
λεις, μήτε ἄλλο τίποτες.

Μόλις εἰς τὸν δρόμον τὸ ἐνδυμήθηκα, ἢ ἐσοχάδην νὰ
τὸν φιλεύσω τὰ λαχίσον μέσα εἰς ἓνα τρακτῆρι (α). ὅμως τὸ
τὸ ὄφελος. εἰς κάθε βῆμα ἔχανα τὸν γεωγραφικόν μου πί-
νακα. ἀπέρασα πολλὰς φράταις, χωρὶς νὰ συναπαντήσω κά-
νένα σημάδι ἀπὸ ἐκεῖνα ὅπῃ ἔχην ἐμπροσθὰ εἰς ταῖς πόρταις
τῶν καπηλείων.

Τι ἔγιναν; ἔλεγα, οἱ τόσοι τρακτῆριδες, οἱ τόσοι λοσα-
ρίειδες, οἱ τόσοι κρασοπῆλοι; ὅπῃ ἐνωμένοι, ἢ διηρημένοι
πάντοτε εἰς τὸ ἴδιον ἐπάγγελμα ἦτον πάντοτε εἰς τὰς κη-
σεις, ἢ ἐγέμιζαν ποτὲ καὶ αὐτὴν τὴν Μεγαλόπολιν. πρω-
τίτερα ἐσυναπαντῶσε τινὰς δύο ἀπὸ αὐτὰς εἰς κάθε ἓνα
εὐαροδόμι.

(α) Ἦγουν, ξενοδοχεῖον.

Αὐτὸ ἦτον ἀκόμι μία ἀπὸ τὰς καταχερήσεις, μὲ εἶπεν ἐκεῖ-
 νος ὁ σοφὸς Ἄνθρωπος, ὅπῃ ὁ αἰῶνας σας ἄφησε νὰ ἐνε-
 γῇται. τότε ὑπέφεραν οἱ ἄνθρωποι κοντὰ εἰς τόσας ἄλλας
 ἀσελγείας ὅπῃ ἐκεῖ ἐγίνοντο, καὶ μίαν θανατηφόρον κιβδη-
 λότητα ἐκείνων τῶν ποτῶν, ὅπῃ ἐθανάτωνε τὲς πολίτας
 ὑγιεῖς. οἱ πτωχοὶ, διὰ νὰ εἰπῶ τὰ τρία μέρη τῆς πόλεως,
 ὅπῃ δὲν ἠμπορεῖσαν νὰ φέρουν μὲ μεγάλα ἔξοδα κρασία φυ-
 σικὰ, ἐλκόμενοι ἀπὸ τὴν δίψαν, καὶ ἀπὸ τὴν ἀνάγκην, διὰ
 νὰ ἀνακαλέσουν τὰς καταδεδασμασμένας ὑπὸ τῶν κόπων δυνάμεις
 των, εὗρισκαν ὑστερα ἀπὸ τὲς κόπας των ἕνα θάνατον βρα-
 δὺν εἰς αὐτὸ τὸ μισητὸν πόμα, τῷ ὁποίῳ ἡ καθημερινὴ χρεῖ-
 σις ἐσκέπασε τὴν προδοσίαν. ἡ Κραῖσις των ἀδυνατῆσε, καὶ
 τὰ ἐντόδιάτης ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐξηραίνοντο, ἕως ὅπῃ ἐφ-
 θαιεν ὁ θάνατος νὰ τὲς τελειώσῃ. ὅμως εἰς τὸν αἰῶνα μας
 δὲν εἶναι πλέον τοιαῦται καταχερήσεις· ἔλαβε τὴν πρόνοιαν
 ἡ διοίκησις νὰ ἐμποδίσῃ ἕνα τοῖστον κακὸν θανατηφόρον. καὶ
 οἱ φαρμακοπῶλοι ἔλειψαν ἀπὸ αὐτὴν τὴν πόλιν μας. τῶρα
 τὰ κρασία ἔρχονται εἰς τὸ κοινὸν παζάρι καθαρὰ καὶ ἀκίβδη-
 λα ὅτι λογιῆς τὰ ἔκαμεν ἡ Φύσις. καὶ ὁ λαὸς τῆς πόλεως
 πλέσιοι καὶ πένητες πίνουν τὴν σήμερον κρασί καὶ ὑγιεινότερον,
 καὶ φθινώτερον.

Ἀκόμι ἔλαβε τὴν πρόνοιαν ἡ διοίκησις μας καὶ διὰ ὅλα τὰ
 φαγώσιμα νὰ εἶναι ἄφθονα, καὶ φθινὰ διὰ τὸν κοινὸν λαόν
 μας. οἱ Γεωργοὶ μας ἡσυχοὶ ὑπὸ τὴν καλὴν διοίκησιν καὶ εὐνο-
 μίαν τῷ μοναρχῇ μας, δελεύει ἀόκνως τὰς ἀρέβας τῆς, αἱ
 ὁποῖαι δίδουσι πολλαπλασίονα τὸν καρπὸν τῆς, καὶ οἱ πραγμα-
 τευταίμας δὲν ἔχουσι τὴν ἄδειαν νὰ τὰ πωλῶσι παρὰ τὴν
 διωρισμένην τιμὴν τῆς διοικήσεως, μήτε νὰ εὐγάλουν αὐ-
 τὰ τὰ εἰσοδήματα ἔξω ἀπὸ τὴν ἐπιμεράτειάν μας, εἰμὴ μόνον
 ὅταν σοχαζώμεθα ὅτι περισσεύει εἰς ἡμᾶς.

Κατὰ ἄλλον τρόπον ἡ διοίκησις μας ἐφρόντισε διὰ τὴν εὐ-
 τυχίαν τῶν σπαρτῶν, ποτίζοντας μὲ αὐλάκας ὅπῃ ἐκατα-
 σκεύασαν, ὅλας τὰς ἀρέβας μας, αἱ ὁποῖαι ποτὲ δὲν δυσυχῶν,
 μήτε εἰς τὸν καιρὸν τῆς ξηρασίας. Ὅμως τὸ περισσότερον ὅπῃ

προξενεῖ τὴν εὐτυχίαν, εἶναι ὅπῃ οἱ Ἀρχοντές μας ἐγκαρδιώ-
νται μὲ τὰς εὐεργεσίας τὰς τὴν Γεωργίαν. καὶ πολλὰς Φορὰς
αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἐπισκέπτονται τὴν καλλιέργειαν τῶν ἀγρῶν τας.
ὥστε ἤθελεν εἰπῇ τινὰς ὅτι ἡ Γεωργία ἀναμεταξὺ εἰς ἡμᾶς
εἶναι τὸ κοινὸν ἐπάγγελμα ὅλων τῶν γένους.

Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον οἱ κάμποι μας εὐκαρπῆντες ἀντηχῶ-
σιν ἀπὸ ὠδᾶς χαρᾶς. καὶ ἡ Πατὴρ μιᾶς οἰκίας δίδει πρῶτος
τὸ παράδειγμα εἰς τὰς οἰκιακὰς τε, καὶ ἡ σποδὴ τῆς ἐργασίας
φαίνεται ἐλαφρὰ, ἥτις ἀφ' ἧς τελευτῶσι, ἀρχεται πάλιν ἡ
χαρὰ. Διασήματα ἀναπαύσεως κατασαίνουσι τὸν ζῆλον τῆς
ἐργασίας πλέον ἐνεργητικόν. καὶ βλέπει τινὰς μετὰ τὰς ἐργα-
σίας καὶ χωρὶς Γεωργικὰς.

Ἄλλην Φορὰν ἐπήγαιναν οἱ ἄνθρωποι ζητῶντες τὰς ἡδο-
νὰς εἰς τὰς πόλεις. τὴν σήμερον πηγαίνουσι νὰ τὰς εὗρουν
εἰς τὰ χωρία. Ἐκεῖ δὲν βλέπει τινὰς, παρὰ πρόσωπα χα-
ρᾶμενα. ἡ Φιλοπονία δὲν ἔχει πλέον ἐκείνην τὴν μελαγχολι-
κὴν θεωρίαν. μία γλυκερὰ ἀμιγῆ παραινεῖ τὰς πάντας εἰς
τὸ χρέος τας, καὶ τὸ πᾶν γίνεται εὐκόλον, ἡσυχον, καὶ μά-
λιστα εὐάρεστον.

Κοιτάξετε, μὲ εἶπεν, αὐτὴν τὴν ἀγορὰν ἀφ' ὅπως προνε-
νομένην ἀπὸ ὅλων τὰς καρπὸς τῆς γῆς, ἀπὸ κρέατα, ἀπὸ
ὀψάρια, ἀπὸ πηλὰ, ἀπὸ παρὶνα, καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ προϊόντα.
τοιαύτη εἶναι ἡ εὐτυχία τῶν λαῶν, ὅπῃ οἱ πλείσιοί μας μετα-
χειρίζονται τὰ πλῆτητες εἰς τὸ νὰ ἐνδυναμώσων τὴν Γεωργίαν,
εἰς τὸ νὰ κάμνουν νέα παράματα, καὶ ἐπωφελῇ, εἰς τὸ νὰ φέ-
ρουν εἰς ἕνα ἄκρον βαθμὸν τὰς ἐπιστήμας, καὶ τὰς τέχνας.
αὐτοὶ ἀνεγείρουσι κτήρια μεγαλοπρεπῆ εἰς κατοικίαν τῶν με-
σῶν, τῶν πενήτων, τῶν ἀδυνάτων, τῶν ξένων. τὰ ὅποια ἀπα-
θανατίζουν τὸ ὄνομά τας περισσότερον ἀπὸ τὰς Πυραμίδας,
ἀπὸ τὰ Μαυσολεῖα, ἀπὸ τὰς Κολοσσάς. καὶ ὅλος ὁ λαὸς ἀντι-
διὰ νὰ φθονήσῃ εἰς τὰ πλῆτητες, χαίρεται μάλιστα καὶ μακα-
ρίζεται τὰς εὐλογημένας χειρὰς τας, ὅπῃ κύριοι αὐτῶν τῶν ἀγα-
θῶν ὅπῃ τὰς ἔδωκεν ἡ Πρόνοια, τὰ ἐμεταχειρίσθησαν Φρονίμως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Τοιαῦτα μὲ ἔλεγεν ἐκεῖνος ὁ καλὸς ὁδηγός μου, ὅταν ἐγὼ δὲν εἶχα τόπον πλέον νὰ γευματίσω, καὶ ὅταν ἀπεράσαμεν συνομιλῶντες ἔμπροσθεν ἑνὸς μεγάλου οἴκου, θέλετε, μὲ εἶπε, νὰ γευματίσετε; ὁρίσετε μέσα εἰς αὐτὴν τὴν καλὴν κατοικίαν, ἐδὼ κάθεται ἓνας κοινωφελὴς ἀγαθὸς πλῆσιος ὅπως ἔχει πάντοτε τρεῖς τραπέζας ἡτοιμασμένας, μίαν διὰ λόγον τῆς μὲ τὰς οἰκιακούστας, τὴν ἄλλην διὰ τὰς ξένους, καὶ τὴν ἄλλην διὰ τὰς πολίτας τὰς ἐνδεεῖς. ἐδὼ εἰς τὴν πόλιν μας εἶναι καὶ ἄλλαις πολλαῖς τέτοιαις, ὅπως δὲν σολίζονται ἀπὸ παρασιτῆς, ἀλλ' ἀπὸ ἀνθρώπου σοφῆς, ἐναρτέας, ξένους, ἐνδεεῖς, καὶ πένητας. Οὕτω συνομιλοῦντες λοιπὸν ἀπεράσαμεν μίαν μεγάλην αὐλὴν, καὶ ἐμβήκαμεν μέσα εἰς μίαν σάλλαν κατ' ὑπερβολὴν ἐκτεταμμένην. ἐκεῖ ἦτον μία τραπέζα ἐξαπλωμένη κατὰ τὸ μᾶκρος ὅλος τῆς σάλας διὰ τὰς ξένους. μᾶς ἐδεξιώθησαν εὐθὺς οἱ παρασεκόμενοι καὶ οἱ συγκεκλημένοι μὲ μεγάλην τῆς χαρὰν, καὶ ἐτίμησαν τὰ γεγραμμένα μου μὲ μίαν κατ' ἐξέδραν. εὐθὺς μᾶς ἀπλοχαίρισαν μὲ μίαν σῆππαν, ὕπερον ὅσπρια, ὀλίγα φαγητὰ κρεατινὰ, καὶ πωρικὰ, ὅλα μὲ ἀπλότητα κατασκευασμένα. ἰδὲ τί ἀξιόλογον πρᾶγμα! ἔλεγα ἐγὼ εἰς τὸν ἑαυτόν μου. τί ἄλλην καλλητέραν χεῖσιν ἤθελε κάμῃ τινὰς τῶν πολλῶν ὑπαρχόντων τῆς; ἔξω ἀπὸ τὸ νὰ θρέψῃ ἐκεῖνους ὅπως πινοῦν.

Τὸ πᾶν ἀπέρασε μὲ καλὴν εὐταξίαν, μία συναναστροφὴ τιμία καὶ ζωηρὰ παρεῖχε νέας χάριτας εἰς αὐτὴν τὴν κοινὴν τραπέζαν. Ὁ οἰκοδεσπότης μᾶς ἐπισκέψατο αὐτοπροσώπως, δίδοντας τὰς ἐρμηνείας τῆς εἰς τὰς ὑπηρετίας μὲ ἓνα τρόπον εὐγενῆ καὶ καταδεκτικόν.

Αὐτὸς ἐπλησίασεν ἔπειτα εἰς ἐμὲ χαμογελῶντας, καὶ μὲ ἠρώτησε νέα τῆς αἰῶνος μου, παρακινῶντας με νὰ τὰ εἰπῶ εὐλκρινῶς. ἄχ! τῆς ἀποκρίθηκα. οἱ πρῶτοι προπάτορές σας δὲν ἦτον τόσο γενναῖοι, καθὼς εἶδε ἐσεῖς. ἐκεῖνοι ἀπερνεῖσαν

τὰς ἡμέρας τὴς εἰς τὰ θέατρα, εἰς τὰ παιγνίδια, εἰς τὸ κυνῆγι. καὶ ἐξώδευαν ὑπέρμετρα ἄπρα διὰ τὰ σκυλία, διὰ τὰ ἄλογα, διὰ τὰς ἀμάξας τὴς, διὰ τὴς δέλους, διὰ τὴς σολισμὲς τὴς, διὰ τὴς κόλανάς τὴς. κτλ.

Ἄν' ἐσκότωναν τὴς λαγῆς, ἢ τὰ ζαρκάδια εἰς τὸ κυνῆγι, τὰ ἐσκότωναν διὰ νὰ κάμνουν χάρι, καὶ ὅχι διὰ νὰ τὰ φάγουν, ἐπεὶ αὐτοὶ ποτὲ δὲν ἐπίνεσαν. Ἀπὸ ἑνα πλήθος ἀπείρων φαγητῶν, μὲ τὰ ὅποια κατεβάρηναν τὰς τραπέζας τὴς, μόλις ἐτρωγαν ἕνα δράμι. τὰ ἄλλα τὰ ἐτρωγαν οἱ κόλανες, οἱ δῆλοι, καὶ οἱ κύνες τὴς. τοιαύτη ἦτον ὅλη ἡ διαγωγή τὴς, καὶ ποτὲ δὲν ἐσήκωσαν τὰ ὄμματά τὴς πρὸς κενὸν πρᾶγμα ὑψηλότερον, ἐνδοξότερον, ἄξιον τῆς ἀρετῆς, ἢ τῆς φιλανθρωπίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Μετὰ τὸ γεῦμα μὲ ἐσυντρόφευσαν μερικοὶ ἀπὸ τὴς νέας φίλος μὲ ὁμῶς μὲ τὸν ὁδηγόν μὲ, διὰ νὰ περιδιαβάσωμεν εἰς τὴν πόλιν. ἐκεῖ ὅπῃ ἐπεριπατήσαμεν ἴδα ἕναν Νέον περικυκλωμένον ἀπὸ ἕνα πλήθος ἀνθρώπων, πότις εἶναι αὐτὸς ὁ Νέος; ἠρώτησα τὸν ὁδηγόν μὲ, τῷ ὁποίῳ τὸ πρόσωπον εἶναι τόσο λαμπρόν; εἰς τῷ ὁποίῳ τὸ κίνημα φαίνεται ζωγραφισμένη ὅλη ἡ χαρὰ; τί εὐτυχία μεγάλη τῷ ἠκολούθησε; πόθεν ἐρχεται τόσον περιχαρὴς;

Αὐτὸς εἶναι, μὲ εἶπεν, ἕνας Νέος ὅπῃ ἐμυσαγωγῆθη σήμερον ὅλα τὰ μεγαλῆα τῷ Θεῷ. ἡμεῖς ἔχομεν κάποιον καιρὸν διωρισμένον τῆς ἡλικίας τῶν Νέων μας; εἰς τὸ νὰ τῷ ἀνακαλύψωμεν ὅλα τὰ θαύματα τῆς φύσεως, καὶ νὰ τὸν κάμωμεν νὰ θαυμάσῃ τὴν παντοδυναμίαν τῷ Κτίστῃ. Ὅταν τὸν παρατηρήσωμεν ὅτι ζητᾷ τὴς ἐρημικῆς τόπης, διὰ νὰ συλλογίζεται ἐκεῖ ἀταράχως, ὅταν τὸν σοχαδῶμεν ὅτι ἔχει τὴς ὀφθαλμῶς τὴς κατανεωγμένους, ἢ προσηλωμένους πρὸς τὸν ἕρανόν, θεωρῶντας μὲ βαθεῖαν περιεργίαν τὴν καλλο-

νήντε, τὴν πληθὺν τῶν χρυσαυγῶν ἀσέρωντε, καὶ τὰ γα-
λάζια αὐτῆ παραπετάσματα, Φαινόμενα εἰς αὐτὸν ὅτι εἶναι
ἔτοιμα νὰ ἀνοίξωσι διὰ νὰ τὸν δεχθῶσι, τότε πλέον δὲν πρέπει νὰ
χάσωμεν καιρὸν. αὐτὸ εἶναι ἕνα σημεῖον ὅτι τὸ λογικόντε ἔφθα-
σεν εἰς ὅλην τὴν ὠριμότητά τε, διὰ νὰ δεχθῇ τὰς ἀναλή-
ψεις ὅλων τῶν θαυμασίων ὅπῃ ὁ Δημιουργὸς ἐδημιούργησεν εἰς
αὐτὸν τὸν περιπαλῆ διάκοσμόν τε.

Ἐκλέγομεν ἑπτα μίαν νύκτα, ὅπῃ μὲ ἕνα αἶθριον καὶ γα-
ληνὸν ἔρανον, τὸ πλῆθος τῶν ἀσέρων ἀσέραπτεν, μὲ ὅλην
τὴν λαμπρότητα τε. συντροφευμένος ἀπὸ τῆς συγγενείας τε,
ἀπὸ τῆς φίλης τε, καὶ ἀπὸ τῆς σοφείας, ὁδηγεῖται ἐπά-
νω εἰς τὸν Πύργον τὸν ἀστρονομικόν μας, καὶ εἰδὺς τῆ βάζο-
μεν ἕνα μέγα τηλεσκόπιον εἰς τὰ ὄμματα, καὶ κάμνομεν νὰ
κατέβην ἔμπροσθέντε ὅλοι οἱ Πλανῆται, ὁ Κρόνος, ὁ Ζεὺς,
ὁ Ἄρης, ὁ Ἑρμῆς, ἡ Ἀφροδίτη, ὅλα ἐκεῖνα τὰ ὑπερμεγέ-
θη κυματιζόμενα μέσα εἰς τὸ ἀπειρον διάστημα τοῦ Οὐρανοῦ,
μὲ ἕνα σχῆμα διαφορετικόν, ἀπὸ ὅτι τὰ βλέπεν οἱ ἄλλοι
ἄνθρωποι μὲ γυμνὰ ὀμμάτια, καὶ τῆ ἀνοίγομεν, διὰ νὰ ἐ-
πῶ ἔτω, τὴν ἀβυσσον τῆ ἀπειρίας. ὅλα τὰ ἄλλα μυριάρισμα
Φωταυγῇ ἄστρα ἔχονται νὰ παρῃσιασθῶν εἰς πλῆθος εἰς τὰ
βλέμματά τε τὰ ἐκστατικά. καὶ ὅλος ὁ Γαλαξίας τῆ παρα-
σίνεται μία ἀπειρὸς ἑκτασις ἀπὸ πληθὺν ἀσέρων, κινεμέ-
νων μὲ μεγάλην ἀρμονίαν καὶ ὠραιότητα. τότε ἕνας ἀπὸ τῆς
πλέον σεβασμῆς σοφείας μας τῆ λέγει μὲ μίαν μεγαλοπρε-
πῆ καὶ σοβαρὰν Φωνήν, „ὦ Νέε, ἰδὲ ὁ Δημιουργὸς τῆς κτί-
„σεως ὅπῃ ἀνακαλύπτεται εἰς ἐσένα ἀνάμεσα εἰς τὰ ποιήμα-
„τά τε. προσκύνησε τὸν Δημιουργὸν αὐτῆ τῆ κόσμος, τῆ ὁποῖα
„ἡ παντοδυναμία ὑπερβαίνει τὴν θεωρίαν καὶ τὸν λόγον, καὶ
„τὴν ἔννοιαν τῶν ἀνθρώπων, λάτρευσον αὐτὸν τὸν Δημιερ-
„γόν, τῆ ὁποῖα ἡ ἀπασεράπτουσα ὠραιότης, καὶ ἡ Μεγαλειότης
„εἶναι ζωγραφισμένη ἐπάνω εἰς τὸ μέτωπον τῶν ἀσέρων,
„ὅπῃ ὑποτάσσονται εἰς τῆς νόμους τε. παρατήρησαι τὰ μεγα-
„λῆα τῆς δεξιᾶς τε, καὶ μάθε μὲ πόσῃ μεγαλοπρέπειαν
„θέλῃ ὑψώσει τὰς καρδιάς τε πρὸς αὐτόν. μὴν ἀλησμονή-
„σης τελείως ὅτι ἀναμεταξὺ εἰς αὐτὰ τὰ θαυμασὰ δημιερ-

„γῆματα τῷ Θεῷ, ὁ ἄνθρωπος ὅπως ἔλαβε τὴν χάριν νὰ
 „τὰ θεωρῇ καὶ νὰ τὰ καταλαμβάνῃ, ἔχει τὴν πρώτην τά-
 „ξιν, καὶ ὡς υἱὸς Θεοῦ πρέπει νὰ τιμῇσιν αὐτὸν τὸν σεβασμὸν
 „τίτλου ὅπως ἔλαβε,“

Τότε ἡ σκηνὴ μεταβάλλεται. τῷ φέρουν ἕνα μικροσκοπίον,
 καὶ τῷ ἀνακαλύπτει μίαν ἄλλην νέαν κτίσιν πλέον θαυμασίαν
 ἀπὸ τὴν πρώτην.

Ἐκεῖνα τὰ λεπτότατα ἄτομα ζῶντα, τὰ ὅποια κινῶνται
 μὲ ὅλην τὴν ἀκατάληπτον σμικρότητάς, καὶ ὅπως εἶναι ἐσο-
 λισμένα μετὰ τὸν ἴδιον ὁργανισμόν ὅπως ἀνήκει εἰς τὰς Κολοσσάς
 τῆς γῆς, τῷ προσφέρουσιν ἕνα νέον σέβας εἰς τὴν ἄπειρον
 δύναμιν τῷ Ὑψίστῳ.

Ὁ σοφὸς ἐκεῖνος Μυσταγωγὸς τὴν ἐπαναλαμβάνει πάλιν με-
 τὰ τὸν ἴδιον τόνον. ὄντα ἀδελφεὰ ὅπως εἰμεθα, δεμένα εἰς τὸ με-
 „ταξὺ δύο ἀπείρων. κατατεθλιμμένοι ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη ὑπὸ
 „κάτω εἰς τὸ βάρος τῆς θείας μεγαλειότητος, ὥς λατρεύ-
 „σωμεν μὲ σιωπὴν τὴν ἰδίαν χεῖρα ὅπως ἐφώτισε τόσα ἀπειρα
 „ἄσπρα, ὅπως ἐνετύπωσε ζῶν, καὶ αἰδῶσιν εἰς ἄτομα λεπτό-
 „τατα καὶ ἀόρατα. Ἐπεὶ ἀναμφιβόλως, ἐκείνη ἡ δεξιὰ
 „ὅπως ἐσύνδεσε τὰς πλέον μεγαλητέρας Κολοσσάς τῆς γῆς,
 „ἐκατασκεύασε καὶ τὴν τεχνικωτάτην κατασκευὴν τῆς καρ-
 „δίας, τῶν νεύρων, τῶν ἰνῶν τῶν ἀρτηρίων, καὶ τῶν αἰδή-
 „σεων καὶ τέτων τῶν λεπτοτάτων ζωῶν. καὶ τὸ ὅξυδεξ-
 „νέστατον ὄμμα ἐκεῖνος τῷ Δημιουργῷ ὅπως ἀναγινώσκει τὰς κι-
 „νήσεις καὶ εἶδος αὐτῶν τῶν ἀοράτων ἀτόμων, θέλει ἀναγνώ-
 „σει βέβαια χωρὶς κόπον καὶ ὅσα ἔχομεν κεκρυμμένα ἀνάμε-
 „σα εἰς τὰ λεπτότατα φύλλα τῆς καρδίας μας. ποῖα βεβή,
 „καὶ διανόημα τῶν ταλαιπώρων ἀνθρώπων ἡμπορεῖ νὰ ἀπο-
 „κρυβῇ ἀπὸ τὰ μοναρχικὰ βλέμματα αὐτῶν τῷ Δημιουργῷ;
 „εἰς τὸν ὅποιον καθὼς φαίνεται ὅλος ὁ Γαλαξίας, ἔτω φαί-
 „νεται καὶ ἡ καρδιά ἐνὸς μύρμηκος. ὥς ἀναδείξωμεν λοιπὸν
 „ὅλας τὰς σοχασμὰς μας ἀξίως ἐκεῖνος τῷ ἀοράτῳ Θεῷ ὅπως
 „τὰς βλέπει, καὶ ὅπως τὰς παρατηρεῖ. πόσαις φοραῖς ἡ καρ-

„διάμας αἰδανομένη ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τὰ μεγαλεία, ἢ ἤμπορεῖ νὰ πετάξῃ πρὸς αὐτὸν, καὶ νὰ περιοχρεωθῇ ἀνάμεσα εἰς τὰς κόλπους τῆς! ἀλλοίμονον! ὅλος ὁ καιρὸς τῆς ζωῆς μας δὲν ἤμπορεῖ καλλήτερά νὰ διατεθῇ, παρὰ νὰ τῇ ἀνεγείρῃ εἰς τὸ βᾶθος τῆς καρδίας μας ἓνα ἐναρμόνιον μέλος ἐπαίνων, ἀγαθῶν πράξεων, ἢ εὐχαριστιῶν.“

Ὁ νέος μας λοιπόν, ὅλος ἐκστατικὸς, συγκινημένος καὶ κατανευγμένος, διαφυλάττει τὴν διπλὴν ταύτην ἐντύπωσιν ὅπως ἔλαβεν εἰς τὸ εὖρος τῆς καρδίας τῆς. κλαίει ἀπὸ τὴν χαράν τῆς, ἢ δὲν ἤμπορεῖ νὰ χορτάσῃ τὴν φλογεράν τῆς ἔφῃσιν. εἰς καθὲ βῆμα ὅπως κάμνει ἀνάμεσα εἰς αὐτὰς τὰς δύο κτίσεις κατακαίεται ἀπὸ τὸν πόθον. τὰ λόγια τῆς δὲν εἶναι ἄλλο πλεόν, παρὰ μία μακρὰ ψαλμῳδία θαύματος. ἡ καρδιά τῆς κτηπᾷ ἀπὸ ἐκστασιν ἢ σέβας, ἢ μὲ ἀκραν δραστηριότητα καὶ ζήλον λατρεύει, ἢ ὑμνολογεῖ τὸν ὑπερέσιον Θεὸν ὅπως ἐποίησε τὰ ὄντα.

Καθὼς αὐτὸς γίνεται ἐμπλεὲς τότε τῆς Θείας παρουσίας τῆς, καθὼς ἐκεῖνο τὸ τηλεσκόπιον, καὶ μικροσκόπιον, ὅπως βασιλεὺς εἰς τὰ ὄμματα ἐξαπλώνει ἢ μεγαλώνει τὰς ἰδέας τῆς, μὲ τὸν ἴδιον τρόπον ὅπως ἐξαπλώνει ἢ τὰ ὄντα ὅπως τῇ παρασαίνει, τὸν κάμνει νὰ αἰδανθῇ ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ μόνος ἄξιος κάτοικος αὐτῇ τῇ θαυμασίᾳ κόσμῳ. τὸν ἰατρεῖει ἀπὸ τὴν φιλοδοξίαν ἢ προσπάθειαν τῆς γῆς, ἢ ἀπὸ μικροπρεπῆ μίση ὅπως αὐτὴ γεννᾷ. τὸν κάμνει νὰ ἀγαπᾷ μὲ ὑπερβολὴν ὅλα τὰ ὄντα, ἢ νὰ ὁμολογῇ τὴν ἀναφορὰν ὅπως ἔχει μὲ ὅλα τὰ ποιήματα τῆς Δημιουργῆς. ἔχει διὰ δύξαντες εἰς τὸ ἐξῆς νὰ θείσῃ εἰς τὰς Οὐρανοὺς αὐτὸ τὸ σύστημα τῶν θαυμάτων, ἢ εὐρίσκει τὸν ἑαυτόν του τιμιώτερον ἀφ' ὃ ἔλαβε τὴν χάριν νὰ ξανοίξῃ μὲ τὰς ὀφθαλμοὺς τῆς αὐτὰ τὰ μεγάλα πράγματα. φιλοσοφεῖ μὲ τὸν ἑαυτόν τῆς, ἢ λέγει.

Ὁ Θεὸς ἐμοὶ ἤδη ἀνεκαλύφθη. τὰ ὄμματά μου ἶδαν ὡς ἀπὸ πλησίον τὸν κρόνον, τὸν ἄστέρα τὸν Σύριον, καὶ τὰ μυριάρισμα ἄστρα τῆς Γαλαξίας, ἐγὼ λοιπὸν αἰδάνομαι ὅτι ἡ

ὑπόσασίς μὲ ἐμεγαλύνθη, ἀφ' ἧς ὁ Θεὸς ἠθέλησε νὰ θεμελιώσῃ μίαν ἀναφορὰν μεταξὺ τῆς ἑδαμηνίας μὲ, καὶ τῆς μεγαλειότητός τῃς. ὦχ! πόσον εἶμαι ἐγὼ εὐτυχής, ἀφ' ἧς ἡξιώθηκα νὰ λάβω παρὰ τῆς Δημιουργοῦ μου ἐντελέχειαν, καὶ ζῶν. ἐγὼ ἤδη διοπτάνομαι ποία θέλει εἶναι ἡ μακαρία καταστάσις τῆς ἐναρέτης ἀνθρώπου. ὦ Θεὲ παντοδύναμε! κάμε ὅτι ἐγὼ νὰ σὲ λατρεύω, καὶ νὰ σὲ ἀγαπῶ αἰωνίως.

Μετὰ ταύτην τὴν ἡμέραν ἐκεῖνος ὁ Νέος μᾶς εἶναι πλέον μεμυσαγωγημένος, καὶ συχνάκις γεμίζει ἀπὸ αὐτὰς τὰς ὑψηλὰς θεωρίας, καὶ ἀναμιννίσκῃται τὰ ὑποκείμενα ὅπως ἀνεκαλύφθη, ὅμως φυλάττει κεκρυμμένον κατὰ πολλὰ τὸ μυσῆριον, διὰ νὰ προξενήσῃ τὰς ἰδίους βαθμύς τῆς ἡδονῆς, καὶ θαύματος, εἰς ἐκεῖνας ὅπως δὲν ἔφθασαν ἀκόμη τὴν ἡλικίαν ἐκείνην, εἰς τὴν ὁποίαν αἰδάνεται τινὰς τὰ τοιαῦτα θαυμάσια.

Τὴν ἡμέραν ὅπως εἶναι ἀφιερωμένη εἰς τὰς ὕμνους τῆς Δημιουργοῦ, εἶναι ἓνα θέαμα καταρτυκτικώτατον τὸ νὰ βλέπῃ τινὰς ἐπάνω εἰς τὸν ἀστρονομικὸν μᾶς πύργον τὰς παμπληθεῖς προσκυνητὰς τῆς Θεᾶς ὅλας εἰς τὰ γόνατα μὲ τὸ τηλεσκόπιον εἰς τὸ ὄμμα, καὶ τὸ πνεῦμα εἰς τὴν δέσιν, νὰ ἐκπεμπῶσι τὰς ψυχὰς τὰς μαζὶ μὲ τὴν ὁρασίνας πρὸς τὸν τεχνίτην καὶ Δημιουργὸν αὐτῶν τῶν ἐνδόξων θαυμάτων. τότε ψάλλομεν μερικὰς ὕμνους ὅπως συνετέθησαν εἰς τὴν ἀπλὴν διάλεκτόν μᾶς ὑπὸ τῶν πρώτων συγγραφέων τῆς γενέσεως μᾶς. Αὐτοὶ οἱ ὕμνοι ἐξέρχονται ἀπὸ ὅλα τὰ εἶδη, καὶ ζωγραφίζουσι τὴν δύναμιν, τὴν σοφίαν, καὶ ἀγαθότητα τῆς Θεᾶς. (Ἡμεῖς, μὲ εἶπε, δὲν ἠμποροῦμεν νὰ καταλάβωμεν πῶς ἓνας ὁλόκληρος λαὸς ἐπαγακαλῆσε ποτὲ καιρὸν τὸν Θεὸν εἰς μίαν γλῶσσαν ξένην, ὅπως δὲν τὴν ἐκαταλάμβανε ποσῶς· ἐκεῖνος ὁ λαὸς βέβαια ἢ ἦτον πολλὰ παράξενος, ἢ ἐκατακαίετο ἀπὸ ἓνα ζῆλον χωρὶς ἐπίγνωσιν, καὶ ὀρίαν.)

Οἱ Φυσικοί μᾶς, καὶ οἱ ἀστρονόμοι μᾶς προθυμοποιῶνται ἐκείνην τὴν ἡμέραν τῆς ἀγαλλιάσεως, νὰ μᾶς παραστήσῃν τὰς

πλέον ὠραιότερας ἀνακαλύψεις. οἱ κήρυκες τῆ Δημιουργῆ Θεῷ, μᾶς κάμνυν νὰ αἰδοῦνθῶμεν τὴν παρθεσίαν τε εἰς τὰ ὑποκείμενα ὅπῃ μᾶς παρῆρσιάζυν. μᾶς δείχνουσι τὰ διάφορα πειραματικά τε ὄργανα, μὲ τὰ ὅποια μᾶς ἀνακαλύπτειν τὰς δυνάμεις τῶν ὄντων. τὴν Πνευματικὴν ἀντλίαν, τὰ Θερμόμετρα, τὰ Βαρόμετρα, τὸν Ἠλεκτρισμὸν, καὶ ὅλα τὰ ἄλλα μηχανικά τε ὄργανα, μὲ τὰ ὅποια μᾶς ἐξηγῶν τόσας ἀποκεκρυμμένας δυνάμεις. καὶ τέλος πάντων μᾶς κάμνυν νὰ Φωτίζωμεν μὲ Φωτὰς γεμάταις ἀπὸ ἀγαλλίαςιν. „Πᾶσα ἡ κτίσις ἐπλήρωθη τῆς δόξης καὶ παρθεσίας τῆ Θεῷ.

Συχνάκις ἀκολοῦθεῖ ὅπῃ ὁ μυσαγωγηθεὶς Νέος μας κυριευμένος ἀπὸ ἐνθεον ἐνθουσιασμὸν, ἐξηγεῖ εἰς ὅλην τὴν συνάθροισιν τὰ νοήματα ἀπὸ τὰ ὅποια ἐμπιπλίσκεται ἡ ψυχὴ τε, καὶ κοινωνεῖ αὐτὸν τὸν ἐνθουσιασμὸν τε εἰς τὰς καρδίας τὰς πλέον κενεράς. ἡ ἀγάπη τῆ Κτίσεως ἀνάπτει εἰς τὰς ἐξηγήσεις τε. ὁ αἰώνιος Θεὸς φαίνεται τότε ὅτι καταβαίνει εἰς τὸ μέσον μας νὰ ἀκῶσῃ τὰ τέκνα τε, ὅπῃ συνομιλῶσιν ἀναμεταξύ τους περὶ τῆς σεβαστῆς προνοίας του, καὶ τῆς πατρικῆς του εὐσπλαγχνίας.

Οὕτω λοιπὸν ὅλοι ἡμεῖς διακείμενοι, ἀμφιβάλλομεν εἰς ὅλην τὴν ἔκτασιν τῆ βασιλείας μας νὰ ἡμπορεῖ νὰ εὗρεθῇ ἓνας μόνος ἄθεός. καὶ ἂν διὰ κακὴν τύχην ἤθελεν εὗρεθῇ τινας, ἡμεῖς ἄλλην τιμωρίαν δὲν κάμνομεν εἰς αὐτὸν (ἐπειδὴ ἀρεκτὴ εἶναι ἡ τιμωρία αὐτῆς τῆς ἀδελιότητός τε) εἰμὴ μόνον ὅτι τὸν ἐξορίζομεν ἀπὸ τὴν μέσην μας ὡς ἐχθρὸν πεισματικὸν μιᾶς Ψηλαφητῆς ἀληθείας καὶ παρηγορητικῆς, καὶ σωτηριώδους. ὅμως πρότερον τὸν κάμνομεν νὰ κάμῃ μίαν δοκιμὴν τῆς πειραματικῆς Φυσικῆς μας, καὶ εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀρνηθῇ τὰς φανεράς ἀποδείξεις ὅπῃ τε παρασαίνει αὐτὴ ἡ βαδυτάτη ἐπιστήμη. ὥσαν ὅπῃ αὐτὴ ἀνεκάλυψεν ἀναλογίας, καὶ ἀναφοράς τόσοι μεμακρυσμένας, τόσοι ἀξίας θάμβους, καὶ εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν τόσοι ἀπλάς. Αὐτὴ εἰδείξε τόσα θαύματα ἄπειρα ὅπῃ περιεκλείοντο κοιμώμενα μέσα εἰς τὰς κόλπους τῆς, ὅπῃ τὴν σήμερον προκείμενα ἐν τῷ Φωτὶ, δὲν ἄφησαν

ἀμφιβολίαν τῆς ὑπάρξεως τῷ Θεῷ μήτε εἰς τὰς ἀομμάτους. Αὐτὰ μᾶς παρῆρσιάζουσι τὴν φύσιν τόσον φωτινὴν εἰς τὰ πλέον ἐλάχισα μερίδιάτης, ὥς ἐκεῖνος ὅτῃ ἤθειλεν ἀρνηθῇ μίαν Δημιουργικὴν δύναμιν, δὲν θέλει μετρηθῇ μόνον διὰ ἑνας τρελὸς, ἀλλὰ ἀνόμι καὶ ἕνα ὃν διεσραμμένον, καὶ ὅλη ἡ γενεὰ μας ἤθελε φορέσῃ μαῦρα. διὰ τὸ δείξῃ τὴν βαθεῖαν τῆς λύπην ὅτῃ ἔλαβεν εἰς τὴν ἀθλιότητάτης.

Χάρις τῷ Θεῷ δὲ, ὅτῃ μήτε εἶναι κἀνέναντι εἰς τὴν πόλιν μας νὰ ἔχῃ ἐκείνην τὴν ἀξιοδάκρυτον μανίαν, θέλωντας νὰ διαφέρει εἰς τὴν σεβαστὴν θρησκείαν μας μὲ δόξας ἐναντίας καὶ ἀλλοκότους. καθε αἵρεσις ἀφίσταται μακρὰν ἀφ' ἡμῶν, ἡ εἰδωλολατρεία ἡ παλαιὰ ἐκείνη χίμαιρα ὅτῃ οἱ Γλύπτται καὶ οἱ Ποιηταὶ ἐθεοποίησαν συνεριζόμενοι ἀναμεταξύ τους διὰ τὴν τυφλότητα, καὶ κακοῦροισικίαν ὅλα τῷ κόσμῳ, ἐπεσε νικημένη ὑποκάτω εἰς τὰς νικηφόρας χεῖρας μας.

Ἀφ' οὗ ἐγνωρίσαμεν λοιπὸν τὸν ἀληθῆ Δημιουργὸν τῆς κτίσεως διὰ μέσος τῶν θαυμασίων τε δημιουργημάτων, καὶ διὰ τῆς θείας αὐτῷ Ἀποκαλύψεως, ὅλοι ἀφιερωμένοι εἰς τὴν ἀγαθότητάτης, ἐπαναπαυόμεθα, καὶ ὑψώνοντες τὰς καρδίας μας πρὸς αὐτὸν δὲν κυριευόμεθα ἀπὸ τὰς προσωρινὰς εὐτυχίας, καὶ ψευδεῖς δόξας αὐτῷ τῷ κόσμῳ, καὶ ὅλα τὰ δεινὰ καὶ δυσυχίας τῆς παρῆρσις μας ζωῆς τὰς ὑποφείρομεν μὲ εὐχαριστίαν. ὁ ἴδιος θάνατος δὲν μᾶς ἐκφοβεῖ, ἐπειδὴ πιστεύομεν ὅτι ὅλα εἶναι διὰ λόγον μας ἀναγκαῖα, καὶ ὠφέλιμα. καὶ μὴ ὅλον ὅτῃ δὲν ἠμπορεῖμεν νὰ καταλάβωμεν τὰ κείμενα τῷ Θεῷ, μὲ τὸ νὰ εἶναι ἡ κατάληψίς μας περιωρισμένη, ὅμως τὰ προσκυνῶμεν ὅλα, ὡς ἐπωφελῆ, καὶ εἴμεθα βέβαιοι ὅτι ὅλα τὰ ἐναντία δὲν μᾶς ἔρχονται, παρὰ διὰ μίαν ἄλλην μας μεγαλητέραν εὐδαιμονίαν. καὶ ἂν ὅλη ἡ κτίσις ἤθελε διαλυθῇ, δὲν δειλιάζομεν, ἐπειδὴ ἰξεύομεν ὅτι μεταβολὴν ἔθελε δοκιμάσῃ αὐτὴ ἡ σύσασις τῷ παντός, ἡμεῖς βεβαίως θέλει εὐρεθῶμεν πάλιν εἰς τὰς κόλπους τῷ Θεῷ.

Μὲ καταφέλγεις, τῷ εἶπα, ὦ καλὲ ὁδηγέμα, μὲ αὐ-

τὰ ὅπῃ μὲ διηγείσται περὶ τῆς γνώσεως ἢ λατρείας τῆ Δημιουργῆ Θεῷ, ὅμως παρακαλῶ νὰ μὲ εἰπῆς, δέχεσθε ἐσεῖς ἢ τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς, ποῖα εἶναι ἡ δόξα ὅπῃ ἔχετε ἐπάνω εἰς αὐτὸ τὸ μέγα ἢ δυσεργήνεντον μυστήριον;

Ὅλοι οἱ Φιλόσοφοι ἠθέλησαν νὰ τὸ ἀνακαλύψω, οἱ πλέον μακρυνοὶ αἰῶνες τὸ ἐδόξασαν, ἔθνη ὁλόκληρα τὰ πλέον ἐξευγενισμένα, τὰ πλέον πεπολισμένα, τὸ ἐπρεσβευσαν, μὲ ὅλον τῷτο ἢ συστήματα τὰ πλέον διαφερόμενα, τὰ πλέον ποιητικὰ διηγέσθησαν κατὰ τὰς τῆς πολυθρῦλλῆς κεφαλαίς, τί σοχάζεται λοιπὸν ὁ αἰῶνας σας περὶ τῆς;

Δὲν χρειάζεται, μὲ λέγει, παρὰ νὰ ἔχῃ ὄμματα τινὰς διὰ νὰ τὸ λατρεύσῃ. Δὲν χρειάζεται παρὰ νὰ ἔλθῃ εἰς τὸν ἑαυτὸν τε διὰ νὰ αἰδανθῇ ὅτι εἶναι κατὰ τί εἰς ἡμᾶς, ὅπῃ ζῇ, ὅπῃ αἰδάνεται, ὅπῃ ἐννοεῖ, ὅπῃ συλλογίζεται, ὅπῃ θέλει, ὅπῃ ἀποφασίζει. ἡμεῖς σοχαζόμεθα λοιπὸν ὅτι ἡ ψυχὴ μας εἶναι διηρημένη ἀπὸ τὴν ὕλην, ὅτι εἶναι ἀσώματος κατὰ τὴν φύσιν της, ἢ εἰς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν δὲν εἶναι χρεῖα νὰ κάμνωμεν πολλὰς συλλογισμὰς, ἐπειδὴ ἀγαπῶμεν νὰ πισεύωμεν ὅλον ἐκεῖνο ὅπῃ ὑψώνει τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἢ τὰ συστήματα ὅπῃ τὴν μεγαλύνουσι περισσότερον εἶναι εἰς ἡμᾶς πλέον ἀγαπητὰ, πλέον πολύτιμα, ἢ δὲν σοχαζόμεθα ποτὲ ὅτι, ιδέαις ὅπῃ τιμῶσι τὰ ποιήματα ἐνὸς Θεοῦ παντοδυνάμει νὰ ἡμποροῦν νὰ ψεύδωνται. τὸ νὰ δεχώμεθα ἕνα σύστημα πλέον ὑψηλότερον, τῷτο δὲν εἶναι ἀπάτη, τῷτο εἶναι ἕνα ψηλάφισμα τῆς ἀληθείας. ἡ ἀπιστία δὲν εἶναι ἄλλο, παρὰ ἀδένεια, ἢ ἡ τόλμη τῆς νοήματος εἶναι ἡ πίστις ἐνὸς ὄντος ἀοράτου. διὰ τί νὰ ἐρπώμεν πρὸς τὸ μηδέν, εἰς καιρὸν ὅπῃ αἰδανόμεθα ὅτι ἔχομεν πτέρυγας νὰ πετάξωμεν πρὸς τὸν Θεόν; ἂν εἶναι θνητὴ ἡ ψυχὴ κατὰ φύσιν, διὰ τί ὁ ἀνθρώπος δὲν ἐπιθυμεῖ τὴν θνητότητα κατὰ φύσιν, ἀλλ' ἐπιθυμεῖ τὴν ἀθανασίαν; εἶναι ἄρα ἔμφυτος ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἡ ἀθανασία. ἀφ' οὗ τὴν ἐπιθυμεῖ ἐξ ἰδίας τῆς φύσεως, καὶ θέλει αἰώνιαν τὴν ὑπαρξίν τε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 5.

Λέγωντας αὐτὲς τὰς σοφὰς λόγους ἐπλησιάσαμεν πρὸς ἓνα κτήριον θαυμασίον, καὶ εὐρυχωρότατον, τὸ ὅποιον μὲ ἐγέμισεν ἀπὸ ἑκασιν, καὶ σέβας. ἐπάνω εἰς τὰ πρόθυρά τε ἦτον γεγραμμένοι μὲ χρυσὸς χαρακτῆρας. „Ἡ Περίληψις τῆ παντός.“ κοιτάζετε, μὲ εἶπεν ὁ ὁδηγός μου, αὐτὸ εἶναι τὸ Γαμπνέτον τῆς πόλεώς μας. ἦλθε, λέγει, ὁ καιρὸς ὅπῃ οἱ δυνατοὶ καὶ οἱ εὐποροὶ τῆ γενέας μας, ὅπῃ ἔχον ἐξοδα ἱκανὰ, θελγόμενοι ἀπὸ τὴν εὐκλειαν τὸ νὰ κάμουν ἀνακαλύψεις, καὶ νὰ φέρουν εἰς βαθμὸν τελειότητος τὰς ἐπισήμας, καὶ τὰς τέχνας, ἐμεταχειρίσθαι τὰ πλεῖστα εἰς τὸ νὰ συνάξουν ὅλα τὰ μυστήρια, καὶ τὰς σολισμὸς τῆς φύσεως μέσα εἰς αὐτὸ τὸ περιναλλέσασθαι ταμεῖον. τὸ μάλαμμα ὅπῃ πρότερον ἦτον ἡ ῥίζα τῆς ὀκνησίας, καὶ τῆς κακίας, τὴν σήμερον δαλεῦει τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ εὐγενίζει ὅλας τῆς τὰς ἐργασίας.

Ἐμβαλίνοντας μέσα, ἐκυριεύθηκα ἀπὸ μίαν γλυκεῖαν ἑκασιν. Αὐτὸς ὁ θαυμαστὸς οἶκος ἦτον τὸ ἔμφυχον τῆς φύσεως πρυτανεῖον. ὅλα τὰ προϊόντα ὅπῃ αὐτὴ γεννᾷ ἦτον ἐκεῖ συνηθροισμένα. Αὐτὸ ἐσχηματίζει τέσσαρας πτέρυγας μιᾶς μεγαλωτάτης ἐκτάσεως, καὶ αὐταῖς εἶχον ἐπάνωθεν τῆς ἄλλας δώματα τόσον εὐρύχωρα, ὅπῃ δὲν ἤμπορεῖσε νὰ φθάσῃ τὴν ἐκτασίαν τῆς ἰσχύος μου.

Ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο ἦτον μάλα μαρὰ μὲ ἐπιγραφὰς ὅλων τῶν πρώτων ἐνδόξων Ἐφευρετῶν τῶν ὠφελίμων πραγμάτων.

Ὅλα τὰ εἶδη τῶν φυτῶν, τῶν ζώων, καὶ τῶν μετάλλων ἦτον θεμένα ἐπάνω εἰς αὐτὰς τὰς τέσσαρας μεγάλας πτέρυγας, εἰς τρόπον ὅπῃ τὰ ἐξάνοιγε τινὰς, ἀπὸ μακρόθεν μὲ μίαν ὁμματίαν, τί ἄπειρον, καὶ θαυμαστὸν συνάθροισμα!

Ἐπάνω εἰς τὴν πρώτην πτέρυγα ἔβλεπε τινὰς ἀπὸ τῆς κέδρου μέχρι τῆ ὁδοῦ ὅλα συνηθροισμένα.

Ἐπάνω εἰς τὴν β'. ἀπὸ τὸν Αἶτον μέχρι τῆς Κώνωπος.

Ἐπάνω εἰς τὴν γ'. ἀπὸ τὸν Ἐλέφαντα μέχρι τῆς Ψύλλης.

Ἐπάνω εἰς τὴν δ'. ἀπὸ τὴν Φάλαιναν μέχρι τῆς Ἀθροισθῆς.

Εἰς τὸ μέσον τῆς δώματος ἦτον τὰ παίγνια τῆς φύσεως, τὰ τέρατα ἀπὸ ὅλα τὰ εἶδη, τὰ ἀλλόκοτα προϊόντα, καὶ ἀγνώριστα εἰς ἡμᾶς, ἐξαιρέτα κατὰ τὸ γένος τες, ἐπεδὴ ἡ φύσις ἐν τῇ εἰγμῇ ἐκείνῃ ὅπῃ ἀφίνει τὰς συνηθισμένους νόμους τῆς, δέχνη ἀκόμι μίαν δύναμιν πλέον βαθεῖαν, παρὰ ὅταν δὲν ἀπομακρύνεται παντελῶς ἀπὸ τὸν συνηθισμένον τῆς δρόμον.

Εἰς τὰ ἄλλα μέρη τῆς δώματος ὁλόκληρα κομμάτια μετὰλλων εὐγαλμένα ἀπὸ τὰ μεταλλῆα, ἐπαράσαιναν τὸ μυτικὸν ἐργασῆριον ἐν ᾧ ἡ φύσις ἐργάζεται αὐτὰ τὰ μέταλλα, ὅπῃ ὁ ἄνθρωπος ἀνέδειξεν ἐπίσης καὶ ὠφέλιμα, καὶ ἐπιβλαβῆ. Ἐκεῖ ἦτον ἀκόμι μακρὰ πατάματα γῆς σοφῶς διατεθειμένα, καὶ τεχνικῶς συντεθειμένα, ἀπὸ πέτραις, ἀπὸ ἀσπροχωμα, ἀπὸ ὕψον, καὶ ἀπὸ ἄλλα εἶδη, καθὼς εἶναι μέσα εἰς τὴν γῆν.

Συνελέφθη ἀπὸ ἑκαστὴν μεγαλητέραν ὅταν συναπάντησα ἐκεῖ ἀκόμι τὴν ὑπερμεγέθη Φάλαιναν προσωπικῶς, τὸν τετρατῶδῃ Ἱπποπόταμον, τὸν Φρικῶδῃ Κροκόδαλον, τὸν Λέοντα, τὴν Τίγριν, τὸν Πάνθηρα, καὶ ὅλα τὰ ἄλλα σαρκοβόρα θηρία σχηματισμένα ὡς ὁρμῶντα ἐπάνω εἰς τὴν ἄγραντες τὸσον ἐπιτήδεια, ὅπῃ ἤθελεν εἰπῇ τινὰς ὅτι ἡ τέχνη τὰς ἐφύλαξεν ὅλην τὴν ἐνέργειαν τῶν κινήματων τους, τὸ ἄγριον σχῆμα ὅπῃ τὰ χαρακτηρίζει, καὶ τὴν ζωτικὴν πνοὴν ὅπῃ τὰ ἐμψυχώνει. Τὰ ἄλλα τῶν ἡμερωτέρων ζώων, καὶ τῶν ἀγχινοσέρων ἐφαίνοντο ὅτι δὲν ἔχασαν τίποτε ἀπὸ τὴν φυσιογνωμίαν τους, ἀπὸ τὴν πονηρίαν τους, ἀπὸ τὴν ἐπιτηδεότητά τους, καὶ ἀπὸ τὴν ὑπομονήν τους. τόσον ἡ τέχνη ἐμιμήθη τὸ πᾶν εἰς τὴν διάθεσίν τους εἰς τὸν αὐτὸν εἶδη ἐκεῖ ὡς ζῶντα.

Ἡ φυσικὴ ἰσορροπία τῆς κάθε ζώης ἦτον γεγραμμένη πλησίον του, καὶ τινὲς ἄνθρωποι ὅπῃ ἦτον ἐκεῖ διωρισμένοι ἐξηγγέσαν

ἤτῳς ἐκεῖνο ὅπῃ ἦτον πολλὰ μακρὸν νὰ τὸ παραδώσῃ τινὰς γραφικῶς.

Ἐπαρατηρῆσε τινὰς ἐκεῖ ἀκόμι τῆς βαθμῆς, καὶ τὰς μεταβολὰς ὅπῃ ἡ φύσις ἔβαλεν εἰς τὰ προϊόντα της, καὶ τοιοῦτο-τρόπως τὸ ὅμμα ἠκολοῦθη χωρὶς κόπον τὸ εὐτακτον περιπάτημα τῶν ὄντων ἀπὸ τὸ μᾶζον ἕως εἰς τὸ ἔλαττον.

Ἡ κλίμαξ τῶν ὄντων, ἡ τόσον ἀμφισβητημένη εἰς τὰς ἡμέρας μας, καὶ ὅπῃ τινὲς τῶν φιλοσόφων ὑπέλαβον διὰ τοιαύτην, τότε εἶχε λάβῃ τὸ σχέδιον τῆς ἀποδέξεώς της.

Ἐκεῖ ἔβλεπε τινὰς καθαρὰ ὅτι τὰ εἶδη προσεγγύζουσιν ἀναμεταξύ τους, καὶ ἀναλύονται, διὰ νὰ εἰπῶ ἔγω, τὸ ἓνα εἰς τὸ ἄλλο. καὶ ὅτι διὰ περιπατημάτων γαληνῶν, καὶ αἰδαντιῶν ἀπὸ τῆ ἀψύχης λίθου μέχρι τῆ ζωῆς, καὶ ἀπὸ τῆ ζωῆς μέχρι τῆ ἀνθρώπου, δὲν μένει τίποτες διακεκομμένον, καὶ ὅτι τέλος πάντων τὰ ἴδια αἰτία τῆς αὐξήσεως, τῆς ἀκμῆς, τῆς παρακμῆς, καὶ τῆς φθορᾶς, ἦτον κοινὰ εἰς ὅλα.

Ἐκεῖ ἐπαρατηρῆσε τινὰς ὅτι ἡ φύσις περισσότερον ἀπὸ ὅλας τὰς ἐργασίας της ἐπάσχιζε μὲ δραστηριότητα εἰς τὸ νὰ σχηματίσῃ τὸν Ἄνθρωπον, καὶ ὅτι ἐργαζομένη ὑπομονητικῶς, καὶ μάλιστα μακρόθεν αὐτὸ τὸ ἀξιόλογον ἔργον, ἐδοκίμαζε μὲ πολλὰς ἐπαναλήψεις νὰ φθάσῃ εἰς τὸν βαθμικὸν ὅρον τῆς τελειότητος αὐτῆς τῆς ἐργῆς, ὁ ὁποῖος ὅρος ἐφαίνετο νὰ εἶναι ἡ ἐσχάτη καὶ τελευταία δύναμις ὅπῃ εἰς αὐτὴν διετηρεῖτο.

Αὐτὸ τὸ ταμεῖον δὲν ἦτον παντελῶς ἓνα χάος, ἓνα συνάθροισμα συγκεχυμένον, ὅπῃ τὰ ὑποκείμενα διασκορπισμένα, καὶ σεσωρευμένα, δὲν ἔδιδαν καμμίαν ἰδέαν καθαρὰν καὶ ἀκριβῆ, ἀλλὰ εἶχεν ὅλας τὰς βαθμῆς τῆς τάξεως σοφῶς καὶ κατ' ἀκολουθίαν διατεθειμένους.

Ἐκεῖνο ὅμως ὅπῃ ἐπὶ πάντων ἐχαρίτωνα τὴν τάξιν ἦτον

ἡ ἐφεύρεσις ὅπῃ ἔκαμαν ἑνὸς μπαλσαμώματος, τὸ ὁποῖον διεφύλαττεν ἐκεῖνα τὰ ἀποτεταμειευμένα σώματα ἀπὸ τὰ σκωλήκια καὶ ἄλλα ζωῦφια ὅπῃ γεννῶνται ἀπὸ τὴν σήψιν.

Αὐτὰ ὅλα βλέπωντας αἰδάνομεν τὸν ἑμαυτὸν μὲ κατακεκυφότα ὑποκάτω εἰς τὸ βάρος τόσων θαυμάτων. τὰ ὅμματα μου περιελάμβανον ὅλην τὴν τευφὴν τῆς φύσεως. Πόσον ἐγὼ εἰς ἐκείνην τὴν στιγμήν ἐθαύμαζα τὸν Αὐτεργόντης! πόσῃ λατρείᾳ, καὶ προσκύνῃσιν ἀπέδίδα εἰς τὴν παντοδυναμίαν τε, εἰς τὴν σοφίαν τε, καὶ εἰς τὴν ἀγαθότητά τε! πόσον, ἔλεγα, εἶναι ὁ Ἄνθρωπος μέγας! διατρέβων ἐν τῷ μέσῳ τόσων θαυμάτων συνηθροισμένων μὲ τὰ ἰδία τε χεῖρα, διὰ τί ἐφαίνοντο δημιουργημένα διὰ λόγους τε. ὥσαν ὅπῃ μόνον αὐτὸς ἔλαβε τὴν χάριν νὰ τὰ αἰδάνεται, καὶ νὰ τὰ ἐξικινιάζῃ! Αὕτῃ ἡ ἀνάλογος σειρά, αὐτὸς ὁ παρατετηρημένος χρωματισμὸς, αὐτὸ τὸ δοκῆν κεκμηὸς, καὶ αἰεὶ πλήρες, αὕτῃ ἡ ἀρμονία τῆ ἐξαπλώματος, ὅπῃ δὲν δέχεται τελείως ἄλλο διὰ μέσθ, μετὰ τὴν θεωρίαν τῶν Οὐρανῶν. τί θέαμα πλέον μεγαλοπρεπέστερον ἐπάνω εἰς τὴν γῆν! μὴ ὅλον ὅπῃ καὶ αὕτῃ ἡ ἰδία γῆ δὲν εἶναι ἄλλο τέλος πάντων, παρὰ ἓνα άτομον.

Ἀναμεταξὺ εἰς τὰς τοιαύτας ἐκστάσεις μὲ. ἠρώτησα τὸν ὁδηγόν μου, μὲ τί θαυμασίαν γενναιότητα ἐκατέρωθωσαν τοσαῦτα θαυμαστά πράγματα; αὐτὸ, μὲ εἶπεν, εἶναι ἔργον πολλῶν ἐνδόξων βασιλέων μας, καὶ προκρίτων τῆς Γένους. ὅλοι αὐτοὶ ζηλωταὶ εἰς τὸ νὰ λάβωσι τὸν ἀξιάγασον τίτλον τῆ νὰ ὀνομάζωνται εὐεργέται τῆς ἀνθρωπότητος. ἔλαβον τὴν περιέργειαν εἰς τὸ νὰ διαρρέξουν τὰ παραπετάσματα ὅπῃ ἐπικαλύπτουσι τὸ σῆθος τῆς φύσεως. Αὐτὸ τὸ ὑψηλὸν πάθος καὶ γενναῖον τὸς ἐκαταφλόγιζε διὰ παντὸς τῆ βίβ εἰς τοιαύτην ἀξιεπαινον πράξιν.

Εἰς κάθε καιρὸν ἀνεκαλύφθησαν μυήτρια τῆς φύσεως ἀπὸ ἀνθρώπους τὸς πλέον χωρικούς. ἐχάθησαν πολλὰ, τὰ ὁποῖα δὲν ἐλαμψαν παρὰ ὡς ἀσφαπὴ. ὅμως ἡμεῖς ἐσοχάδημεν ὅτι

κάνένα δὲν ἔχάθη, ὅταν θελήσουν οἱ Ἀνθρώποι νὰ τὸ ἐρευ-
νήσῃν. τὸ πᾶν ἀναπάυεται μέσα εἰς τὰς κόλπους τῆς Φύ-
σεως. δὲν χρειάζεται ἄλλο, παρὰ νὰ τὰς ἐρευνήσωμεν.

Αὐτοὶ εἶναι εὐρύχωροι, αὐτοὶ προσφέρουσι μυρίας βοηθείας
διὰ μίαν. κάνένα πρᾶγμα δὲν καταντᾷ εἰς τὸ μηδὲν ἐν τῇ
τάξει τῶν ὄντων. κινῶντες ἀδιαλείπτως τὸ πλῆθος τῶν ιδεῶν
μας, ἢ συναπάντησες ἢ πλεόν μακρυναῖς ἤμπορῶν νὰ ἀνα-
γεννηθῶν, ἢ πεπληροφορημένοι κατὰ πάντα τὸ δυνατόν τῶν
πλεόν θαυμασίων ἀνακαλύψεων, δὲν ὠνήσαμεν παντελῶς
ὅπῃ νὰ τὰς ἐκτελέσωμεν.

Ἡμεῖς δὲν ἀποδίδομεν κάνένα εἰς τὸ τυχερὸν. Αὕτῃ εἶναι
μία γηραλαία λέξις ὑπερῆμένη σημασίας, καὶ παντάπασι
ἐξωρισμένη ἀπὸ τὴν διάλεκτόν μας. τὸ τυχερὸν δὲν εἶναι ἄλ-
λο, παρὰ ἓνα συνώνυμον τῆς ἀμαθείας. Ὁ κόπος, ἡ φρό-
νησις, ἡ ὑπομονή, ἰδὲ τὰ ἐργαλεῖα ὅπῃ βιάζουσι τὴν φύσιν
νὰ ἀνακαλύψῃ τὰς θαυμαστότητας, τὰς πλεόν μυθικές. Ὁ
Ἀνθρώπος ἐγνώρισε νὰ πορίσῃ ὅλην τὴν δυνατὴν ὠφέλειαν
τῶν χαρισμάτων ὅπῃ ἔλαβε, ξανοίγωντας τὸ ἄκρον εἰς τὸ
ὅποιον ἤμπορῶσε νὰ ἀνέβῃ, ἔβαλε τὴν δόξαν τὴν νὰ χωρῇ
μέσα εἰς τὰ ἀπερίληπτα μερῇ ὅπῃ αὕτῃ ἡ φύσις τῇ ἡνοίξεν.
ἡ ζωὴ ἐνὸς Ἀνθρώπου εἶναι, ἔλεγον τινες, πολλὰ βραχέα,
ἔ: καλὰ. ἡμεῖς τί ἐκάμαμεν; ἠνώσαμεν τὰς δυνάμεις ἐκά-
σου ἀνθρώπου εἰς ἓνα ὅλον, ἢ ἰδὲ μία δύναμις μεγαλωτά-
τη. Ὁ ἓνας τελειώνει ἐκεῖνο ὅπῃ ὁ ἄλλος ἤρχησε. ἡ ἄλυσος
συνέχεται χωρὶς διακοπὴν. κάθε χαλκᾶς ἐνώνεται σφικτὰ
μαζὶ μὲ τὸν πλητίον τιν χαλκᾶ, ἢ μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον χῶ-
νεται μέσα εἰς ἑκτασιν πολλῶν αἰώνων.

Αὕτῃ ἡ ἄλυσος τῶν ιδεῶν ἢ φιλοπονιῶν, διαδοχικῶς μεν
πρέπει μίαν ἡμέραν νὰ περικυκλώσῃ, ἢ νὰ περιορίσῃ τὸ πᾶν.
ἢ τῷτο δὲν εἶναι ἡ μόνη φιλοτιμία μιᾶς δόξης προσωπικῆς,
εἶναι ἡ ὠφέλεια ὅλα τῇ γενεᾷ ὅπῃ κατεποφορεῖ αὐτὰς τὰς δυ-
σκόλους ἐπιχειρήσεις.

Πρὸς τούτοις δὲν περιπλανώμεθα πλέον εἰς μάταια συση-
ματα. ὅλα αὐτὰ ἠφάνισθησαν. ἡ δὲν περιπατῶμεν, παρὰ
εἰς τὴν δαδρχίαν τῆς δοκιμῆς. τὸ σκοπιμώτατον τέλος μας
εἶναι νὰ γνωρίσωμεν τὰ ἀπόκρυφα κινήματα τῶν πραγμά-
των, ἡ νὰ ἐκτείνωμεν τὴν κυριοτητα τῆ ἀνθρώπου, δίδων-
τάς τε τὰ μέσα διὰ νὰ ἐκτελέσῃ ὅλης τῆς κόπης ἐκεῖνης ὅπῃ
ἤμπορῃ νὰ τῆ μεγαλύνωσι περισσότερον τὸ εἶναι τε.

Ἔχομεν κάποιους ἐρημίτας ὅπῃ ζῶν εἰς τὰ βενὰ διὰ νὰ
ἐρευνῇ τὴν δύναμιν τῶν βοτάνων. Αὐτοὶ ἔρχονται εἰς ἡμᾶς
εἰς ἡμέρας διωρισμένας διὰ νὰ μᾶς παραδώσῃν πολλὰς ἀνα-
καλύψεις πολυτίμους ὅπῃ κάμνουν.

Ἀνεγείραμεν πύργους ἐπάνω εἰς τὰς κορυφὰς τῶν βενῶν,
ἡ ἐκεῖθεν κάμνουν τινὲς τὰς παρατηρήσεις τῶν Οὐρανίων σω-
μάτων ἀδιακόπως.

Ἐσχηματίσαμεν ποταμὸς δρυμητικὸς, ἡ καταράκτας, διὰ
νὰ ἔχωμεν μίαν δύναμιν ἀρκετὴν εἰς τὸ νὰ ἀποτελέσῃ τὰ
πλέον μεγαλότερα ἀποτελέσματα τῆς κινήσεως.

Ἐκατασκευάσαμεν λυτὰ ἀρωματικά, διὰ νὰ ἐνδυναμώ-
σωμεν τὰ κατεσκληνότερα σώματα ἐξ αἰτίας τῶν γηρατίων,
ἡ νὰ ἀνανεώσωμεν τὴν φυσικὴν κρᾶσιν ἡ τὴν ἔσιν. Ἐπεὶ δὲ
ὁ πάνσοφος Θεὸς δὲν ἐδημιούργησε τὰ τόσα φυτὰ, ἡ δὲν
ἔδωκεν εἰς τὸν Ἀνθρώπον τὴν εὐφυΐαν νὰ τὰ γνωρίσῃ εἰμὴ νὰ ἐμ-
πιστεύεται εἰς τὴν δεξιότητάς τε τὴν φροντίδα τῆ νὰ διαφυ-
λάξῃ τὴν υἰγιάνουσ, ἡ τὸν λεπτὸν, ἀλλὰ πολῦτιμον μίτον
τῶν ἡμερῶν τε.

Ὡς ἡ αὐτοὶ οἱ περίπατοί μας δὲν ἀποβλέπουν μόνον πρὸς
περιδιάβασιν, ἀλλὰ μᾶς ἀποδίδουν πρὸς τῇ τέξει, καὶ ἕνα
δασμὸν ἐπωφελῆ.

Περιδιαβάζομεν ἀνάμεσα εἰς κάποια δένδρα ὅπῃ χαρο-
ποῖσιν τὴν ὁρᾶσίν μας, καὶ βαλσαμώνουν τὴν ὁσφρησίν μας.

καθαρίζομεν ἢ φιλιάζομεν (α) τὰ ἄγρια δένδρα μας, διὰ νὰ ἀνταποκρίνωνται ἢ φιλοπονίαις μας εἰς τὴν εὐτυχῇ καρποφορίαν τῆς Φύσεως, ἢ ὅποια δὲν προσμένει, παρὰ τὴν δεξιάν τῆ ἀνθρώπου, εἰς τὸν ὅποιον ὁ Δημιουργός, ὡς εἶπεῖν, τὴν ἔκαμε νὰ εἶναι ὑποτεταγμένη.

Ἔχομεν εὐρυχωροτάτας περιοχὰς ἢ μάνδρας διὰ ὅλα τὰ εἶδη τῶν ζώων. περιετύχομεν μέσα εἰς τὰ βάθη τῶν ἐρημῶν ἢ ἄλλα ἔδη ζώων ὅπῃ ἦτον εἰς ἐσᾶς τελείως ἀγνώριστα, καὶ ἀναμιγνύομεν τὰ διάφορα ἔδη ἀναμεταξύ της, διὰ νὰ ἔχομεν τὰ διάφορα μικτά. ἐκ τούτων ἐκάμαμεν ἀνακαλύψεις μεγάλας ἢ ἐπωφελεῖς, ἢ τὰ ἔδη ἔγιναν περισσότερα, καὶ μεγαλύτερα τὸ διπλῶν. ἐπαρατηρήσαμεν τέλος πάντων ὅτι τὰς κόπας ὅπῃ κάμνουν τινὲς μὲ τὴν Φύσιν σπανίως μένου ἀκαρποὶ ἢ ἀνωφελεῖς ἢ τὰ πλάτημας δὲν εἶναι πλέον ὄργανα τῶν ἡδονῶν, ἀλλὰ τῆς πολιμαθείας.

Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον λοιπὸν ἡμεῖς ἐξανημέραμεν πολλὰ ἀπόκευφα ὅπῃ ἦτον χαμένα. ἐπεὶ ἢ ἐσεῖς δὲν ἠθέλετε νὰ βαλθῆτε εἰς τὸν πλέον παραμικρὸν κόπον διὰ νὰ τὰ ἀνιχνεύσητε, ὄντες πλέον ἐρασαὶ νὰ ἐπισωρεύετε λέξαις εἰς τὰ βιβλίους, παρὰ νὰ παρασαινέτε μὲ δύναμιν χειρὸς ἐργαστικῆς ἐφευρέσεως θαυμασίας.

Ἡμεῖς ἀποκτήσαμεν τὴν σήμερον, καθὼς καὶ οἱ Παλαιοὶ τὸ γιαλὶ ὅπῃ ὀθλεύεται εἰς τὸν ἄκμονα καθὼς ἢ τὰ ἄλλα μέταλλα, τὰς διαφανεῖς λίθους, τὴν τυρινὴν πορφύραν ὅπῃ ἔβαπτε τὰ ἐνδύματα τῶν βασιλέων, τὰς καυσικὰς καθρέπτας τῆ Ἀρχιμήδους, τὸ ὑγρὸν πῦρ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὴν τέχνην τῆ μπαλσαμώματος τῶν Αἰγυπτίων, τὰ μηχανικὰ ὄργανα μὲ τὰ ὅποια ἔζησαν τὰς ὀβελίσκους της, ἢ ἐσύκωναν τὰ πλέον βαρύτερα σώματα εἰς τὸν αέρα τὸ πανὶ ὅπῃ ἐκείτο εἰς τὴν Φωτίαν, ἢ ἐλαμπρύνετο, χωρὶς νὰ διαλυθῇ ἀπὸ τὸ πῦρ. τὴν τέχνην τὸ νὰ χυνωμεν τὰ πορφυρὰ μάρμαρα, ἢ νὰ ἀναλύωμεν ταῖς πέτραις. τὰς ἀσβέστους λαμπάδας, ἢ ἄλλα τοιαῦτα ἀξιόλογα πρᾶγματα τῶν Ἑλλήνων.

(α) Ἐγκεντρίζομεν.

C

Περιδιαβάσετε, μὲ λέγει, μέσα εἰς αὐτὸν τὸν ὠραιότατον κήπον, ὅπῃ ἡ βοτανικὴ ἔλαβεν ὅλην ἐκείνην τὴν τελειότητα ὅπῃ ἦτον ἰκανὴ νὰ δεχθῇ. Οἱ ἐδικοί σας φιλόσοφοι ἐπαραπονεῖτο, ὅτι ἡ γῆ ἦτον σκεπασμένη ἀπὸ Φαρμάνια, ἀλλ' ἡμεῖς ἀνεκαλίψαμεν ὅτι αὐτὰ τὰ Φαρμάνια εἶναι τὰ ἰάματα τὰ πλέον ἰσχυρὰ, ὅπῃ ἡμπορεῖ τινὰς νὰ μεταχειρισθῇ εἰς τὰ πάθη. ἡ Πρόνοια ἐδοξάσθη, ἡ ἡδελε δοξαδῇ ἔτι μᾶλλον, ἂν ἡ γνώρισαίς μας δὲν ἦτον τόσο ἀδυνεῖς, ἡ τόσο περιωρισμέναις. δὲν ἀκούονται πλέον παράπονα ἐπάνω εἰς αὐτὴν τὴν σφαίραν περὶ τῆς δημιουργίας.

Ἐκεῖνη ἡ Φωνὴ ἡ Θεριάδης δὲν βοᾷ πλέον τὸ πᾶν εἶναι ἐπιβλαβές. τὴν σήμερον ἐντρεῖ μία Φωνὴ εὐγνωμοσύνης. «Ὅσα ὁ Θεὸς ἐποίησεν, ἰδὲ καλὰ λίαν. τὰ καλὰ ἀποτελέσματα τῶν Φαρμανιῶν ἡμεῖς τὰ ἐξιχνεύσαμεν, τὰ ἐγράψαμεν, ἡ ἀπολαμβάνομεν τὴν σήμερον ὅλην τὴν ὠφέλειάν της. ὡς ἡ εἰς τὰ κακὰ ἀποτελέσματα ἤυραμεν τόσα ἀντιΦάρμακα, τόσα ἀντίδοτα, ὅπῃ πλέον παίζομεν μὲ αὐτά.

Ἐυλόγαμεν πρὸς τέτοις ὅλον τὸ ἔσιῳδες ἀπὸ τῆς χυμῆς τῶν δένδρων, μὲ τὴν καλὴν ἐκβασιν, ὅπῃ ἐκατασκευάσαμεν ποτὰ διαπερασικώτατα, ἡ ὅχι ὀλιγώτερον γλυκὰ, ὅπῃ εἰσέρχονται εἰς τῆς πόρος τῆ ἀνδρωπίνης σώματος, ἐνώνουνται μὲ τῆς χυμῆς, διορθώνουσι τὴν κρείσιν, ἡ κατασταίνοσι τὸ σῶμα πλέον σερεόν, πλέον ἄρτιον, ἡ πλέον ἰσχυρόν. ἤυραμεν ἀνόμι τὸ σεκρέτον τὸ νὰ διαλύωμεν τὴν λιθίασιν ἐν τῷ ἀνδρωπίνῳ σώματι, χωρὶς νὰ κατακαίωμεν τὰ ἐντόδια. Ἰατρύομεν τὴν φθίσιν, τὴν πνευμονίαν, ἡ ὅλας τὰς ἄλλας ἀρρώστιας, ὅπῃ ἄλλην φορὰν ἐνομίζοντο θανατηφόροι.

Ὅμως ἡ πλέον ὠραιότερα τῶν ἐνδόξων πράξεών μας εἶναι ὅπῃ ἤυραμεν τὸ σεκρέτον εἰς τὸ νὰ ἀφανίσωμεν κατὰ κρείστος ἐκείνην τὴν φρικτὴν ὕδραν ὅπῃ ἐφοβέριζε νὰ φέρῃ εἰς ἀπώλειαν ὅλον τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων. λέγω τὴν ἀνθρωπώλεθρον πανώλην.

Διηγώντας με αὐτὰ ὁ ὁδηγός με, ἦννε καὶ τὴν πρᾶξιν μὲ τὰς λόγους τε, δείχνωντάς με ὅλα ἐκεῖνα τὰ Φυσικὰ ὑποκείμενα, ὅπῃ ἔκαμναν τοιαῦτα θαυμασὰ ἀποτελέσματα. ὅμως ἐκεῖνο ὅπῃ μὲ ἐκατάσθησε περισσότερον ἀκόμι ἐνθαμβον ἦτον ἓνα ἄλλο ταμεῖον τῆς Ὀπτικῆς, ὅπῃ τινὲς ἔμαθαν νὰ ἐνώσῃν ὅλα τὰ συμβεβηκότα τῇ Φωτὸς. αὐτὸ ἦτον μία μαγία ὅπῃ δὲν εἶχε τέλος. Ἐκαμαν νὰ ἀπεράσουν ἐμπροσθεν εἰς τὰ ὄμματα με διάφορα πράγματα, παλάτια, τόξα ἑράνια, μετέωρα, θαλάσσαις, καὶ ἄλλα τοιαῦτα ὅπῃ δὲν ὑπεῖρχον ἔδαμῶς, καὶ μὴ ὅλον τῆτο ἔκαμαν μιαν ἐντύπωσιν εἰς τὴν φαντασίαν με, ὅπῃ ἦτον πλέον ἐνεργητικὴ, παρὰ ἡ ἴδια ἀλήθεια.

Αὐτὸ ἦτον τέλος πάντων μιᾶς κατοικίας ἐκστάσεως. τὸ θέαμα ὅλης τῆς κτίσεως ὅπῃ ἐγεννήθη ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ δὲν ἤθελε μὴ προξενήσῃ μιαν ἔκπασιν πλέον ζωντανήν, καὶ πλέον οὐσιώδη.

Μὴ ἐπρόσφεραν ὑπερὰ καποία μικροσκοπία, διὰ μέσθ τῶν ὁποίων ἐγὼ ἐβλεπα νέα ὄντα, ὅπῃ ἀπέφυγαν ἀπὸ τὴν διαπεραστικὴν ὄρασιν τῶν προγενεσέων μας. τὸ ὄμμα πλέον δὲν ἐκκράζετο, τόσον ἡ τέχνη ἦτον ἀπλή καὶ θαυμασία. κάθε βῆμα ὅπῃ ἔκαμνε τινὰς μέσα εἰς αὐτὸ τὸ θαυμαστὸν οἰκημα, εὐχαρισθε τὴν περιέργειάν τε τὴν πλέον φλογερὰν.

Ὅχι! πόσον εἶναι μέγας ὁ ἄνθρωπος ἐδῶ, ἐκράυγαζα πολλὰς φοαῖς, καὶ πόσον ἐκεῖνοι ὅπῃ τὰς ὠνόμαζαν εἰς τὸν αἰῶνα με μεγάλης ἀνδρώπης ἦτον μικροὶ κατὰ σύγκρισιν!

Ἡ ἀκασικὴ δὲν ἦτον ὀλιγώτερον θαυμασιεργός, ἔμαθαν νὰ μιμηθῇν ἐκεῖνοι οἱ ἄνθρωποι ὅλης τῆς ἐνάεθρος ἥχης τῆς φωνῆς τῇ ἀνδρώπῃ, τὴν κραυγὴν τῶν ζώων, καὶ τὰ διαφορετικὰ κελαδήματα τῶν πελιδίων. Ἐκαμαν νὰ παίξῃν καποία ὄργανα, καὶ ἐφαίνετο εἰς τὸν ἄνθρωπον ὅτι εὐδὺς μετεφέρθη εἰς ἓνα δάσος. ἦκε τινὰς τὸ βρύχημα τῶν Λεόντων τῶν Τιγρῶν, τῶν Ἀρκτῶν, ὥσάν νὰ ἐφαίνωντο πῶς κατατρύγονται ἀναμεταξύ τας. τὸ ἔς τῇ ἀνδρώπῃ ἐκαταξέσχίζετο, καὶ

ἤθελεν εἰπῆ τινὰς ὅτι ἡ ἡχώ ἀνόμι πλέον φοβερά, ἀναδιπλώνεν ἀπὸ μακρόθεν αὐτὰς τὰς ἀτάκτους καὶ βαρβαρικὰς φωνάς,

Ὅμως πάλιν τὸ κελάδημα τῶν ἀηδόνων ὅπῃ ἀκολοῦθῃσεν ὑστερὰ ἀπὸ αὐτῆς τῆς ἀγρείας ἤχης, ἐπαρηγορεῖσεν τὴν ἀνθρωπότητα. Ὁ Ἄῃς ἐκατασαίνετο μελωδικὸς, ἡ ἀκοὴ ἐδέλγετο ἀπὸ τὴν ἡδονὴν, καὶ ἐφαίνετο ὅτι ἡσθάνετο τινὰς ὥς καὶ ἐρωτικὸν τάραγμα τῶν πτερυγίων.

Αὐτὴς τῆς θελκτικῆς ἤχης, ὅπῃ ὁ ἀνθρώπινος λάρυγξ δὲν ἠμπορεῖ ποτὲ νὰ μιμηθῇ, ἡ τέχνη τῆς ἐμιμήθη, καὶ ἔκαμε νὰ αἰσθανθῇ ἡ καρδιά τῷ ἀνθρώπῳ μίαν μέθην ἡδονῆς, ἀνάμεσα εἰς τὸ ἀνακάτωμα μυρτῶν φωνῶν.

Αὐτὸς ὁ λαὸς ὅπῃ εἶχεν ἓνα τέλος ἡθικὸν καὶ εἰς αὐτὰ σχεδὸν τὰ θαύματα μιᾶς ἀξιοπεριέργου τέχνης, ἔξευρε νὰ ὠφελῇ καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν βαθεῖαν τὴν ἐφεύρεσιν.

Ὅταν τινὰς ὠμιλᾷ περὶ πολέμων, ἡ ἔκκλινεν εἰς κἀνένα πάθος πολεμικὸν, τὸν ἔφεραν ἐπάνω εἰς μίαν σάλαν ὅπῃ δικαίως τὴν ὠνόμαζαν ἄδην. Πάραυτα μία μηχανὴ ἔκαμνε νὰ παίζῃ τὰ ἐπὶ τῆς διωρισμένα ὄργανα, τὰ ὅποια ἐπαράσαιναι εἰς τὰς ἀκοάς τε ὅλες τῆς τρύφης μιᾶς πολεμικῆς συμπλοκῆς, καὶ τὰς θυμώδεις κραυγὰς τῶν μαχομένων, καὶ τὰς ἐλεεινὰς φωνὰς τῶν ἀποδνησκόντων, καὶ τὰς τρομερὰς ἤχης τῶν μουσικῶν ὀργάνων, καὶ τὰ ἄγρια χρεμετίσματα τῶν ἀλόγων, καὶ τὰς κεραυνώδεις κτύπους τῶν πυροβόλων ὀργάνων, σημεῖα τῆ ἀφανισμοῦ καὶ τῆς φθορᾶς τῶ ἀνθρώπινου γένους, καὶ ἡχος τῆ θανάτου ἀξιολύπητος. τότε ἂν ἡ φύσις δὲν ἐξυπνᾷ μέσα εἰς τὴν ψυχὴν ἐκεῖνη τῷ ἀνθρώπῳ, ἂν δὲν εὐγαζέ κἀμμίαν κραυγὴν φρίκης, ἂν τὸ πρόσωπόν τε ἐμνισκεν ἀτάραχον, τὸν ἐσφαλῇ μέσα εἰς ἐκεῖνην τὴν σάλαν ὅλον τὸ ἐπίλοιπον τῆς ζωῆς τε. ὅμως κἀκεῖ ἀυγὴν εἶχον τὴν φροντίδα νὰ τῷ ξαναπαράσαιναι αὐτὴν τὴν φρικτὴν με-

σικὴν, διὰ τὰ εὐχαριστηθῇ μόνῃ ἢ συληρὰ καρδίᾳ τε, χωρὶς
τὰ πάσχῃ ἢ ἀνθρωπότης δι' ἑδενὸς μερικῶς πάθους.

Ὁ ἐπιστάτης αὐτῇ τῇ Γαμπινέττῃ μὲ ἐπαιξεν ἓνα παιγνίδι.
ἔκαμε τὰ ἀντιχῆση αἰφνυδῶς ἐκεῖνη ἢ μουσικῇ τῇ ᾄδῃ, χω-
ρὶς τὰ μὲ δώσῃ ἑδῆσιν. ὦ Οὐρανέ! ἔλεος, ἔλεος, ἐφώναζα
μὲ ὅλην τὴν δύναμίν μου, σπατώνοντας τὰ αὐτῖά μου. λυπηθῇ-
τε με! λυπηθῇτε με παρακαλῶ!

Ἐκαμε τὰ πάυση πῶς; μὲ λέγει, αὐτὸ δὲν σὰς ἀρέ-
σκει; πρέπει τὰ εἶναι ἓνας δαίμων, τῇ ἀπεκρίθηκα, ὅπῃ
τὰ ἀρέσκειται εἰς αὐτὸν τὸν Φρικτὸν πάταγον. αὐτὸ μὲ
ὅλον τῆτο, μὲ εἶπεν, ἦτον εἰς τὸν καιρὸν σὰς μία περιδιάβα-
σις πολλὰ συνηθισμένη, ἢ οἱ τότε ἄνθρωποι, αὐτὸ τὸ ἐσο-
χάζοντο ὡσὰν ἓνα κυνήγι, διὰ τὴν ἔλεγαν ὅτι ἢ ὁ πόλεμος
εἶναι ἓνα κυνήγι τῇ ἀνθρωπίνῃ γένει. Ὑσερα ἔρχοντο οἱ Ποι-
ταὶ τὰ τῆς καλοτυχίᾳς, ἢ τὰ ὑμνολογῆσιν τὰς ἡρωϊκὰς
πράξεις τῆς, ὅπῃ ἐπρόβλεψαν τροφὰς διὰ τῆς κόρακας. Αὐ-
τοὶ οἱ Ποιηταὶ ἐπαρᾶσαι μὲ μεγάλην εὐχαρίστησιν, ἢ ἡδο-
νὴν ὅλα τὰ Φοβερά ἢ Φρικτῶδη περιστατικά τῇ πολέμῃ, διὰ
τὰ κατηδύον τὰς ἀκοὰς τῆς ἀνθρωπότητος. ἄχ! παρακα-
λῶσας, τῇ εἶπα, μὴ με ἀναμιμνήσκετε ἐκεῖνην τὴν ἐπίδημι-
κὴν νόσον ὅπῃ ἐκυρτεῖ συχνὰ τὸ ταλαίπωρον γένος τῶν ἀν-
θρώπων εἰς τὸν καιρὸν μου. ἄλλοι μόνον! αὐτὴ εἶχεν ὅλα τὰ
συμπτώματα τῆς λύσας, ἢ τῆς μανίας.

Μὲ ἔκαμεν ἔπειτα τὰ ἔμβω εἰς τὸ ταμεῖον τῆς Μαθημα-
τικῆς. Αὐτὸ μὲ ἐφάνη πλεσιώτατον, μὲ ὅλον ὅπῃ εἶχαν ἐξω-
ρίσῃ ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἐπισήμην ὅλα ἐκεῖνα ὅπῃ ἦτον παιδαγωγῶδη,
ὅλα ἐκεῖνα ὅπῃ ἦτον πρὸς μόνῃν διατριβὴν τῆς ὀκνηρίας. Ἐκῇ
ἴδα μηχανὰς διαφόρων γένους ὅπῃ τὰς ἐφεύρησαν διὰ τὰ ἐλα-
φρῶσιν τὰς βραχίλωνας τῇ ἀνθρώπῃ, πλετισμένας ἀπὸ δυ-
νάμεις πλέον ἰσχυράς, ἀπὸ ἐκείνας ὅπῃ ἡμεῖς ἐγνωρίζαμεν.
Αὐταῖς ἀπετελῶσαν κάθε εἶδος κινήσεως, αὐταῖς ἐλάφυναν
τὰ πλέον βαρύτερα φορτία. βλέπετε, μὲ λέγει, αὐτὰς τὰς
Ὁ βελίσκας, αὐτὰ τὰ θριαμβευτικὰ τόξα τῆς ἀρετῆς; αὐτὰ

τὰ Πευτανεῖα τῶν Μισῶν; αὐτὰς τὰς γεφύρας; αὐτὰ τὰ καράβια; μὲ τὰ ὅποια ἐσάθηνεν ἄξιοι νὰ κάμωμεν πολλάκις τὸν κύκλον ὅλης τῆς ὑδρογείας σφαίρας μας; αὐτὰ ὅλα δὲν εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς φυσικῆς δυνάμεώς μας, οἱ μηχανικοὶ ἐργάζονται μας; ἢ ὅλα τὰ ἄλλα μηχανικὰ μας ἐργαλεῖα, ὅπῃ τὰ ἐκαστήσαμεν πλέον τελεοποιημένα, ἰδὲ ἐκεῖνο ὅπῃ ἔκαμε τὸ πᾶν. Καὶ κατὰ ἀλήθειαν ἐγὼ ἡῦρα ἐκεῖνα τὰ ἐργαλεῖα εἰς τὸν πλέον μεγαλῆτερον βαθμὸν τῆς τελειότητος, ἢ εἰς τὸν πλέον ἀκριβῆ σχηματισμόν τες, τόσον τὰ τῆς Γεωμετρίας, ὅσον ἢ τὰ τῆς Ἀστρονομίας.

Ὅλοι ἐκεῖνοι ὅπῃ ἐφεῦρον αὐτὰς τὰς νέας δοκιμὰς διὰ πολλῶν ἀγώνων, εἶχαν ἐκεῖ τὰ πρόσωπά τους γλυπτὰ εἰς τὸ μάρμαρον περικυκλωμένα ἀπὸ τὰ μηχανικὰ ὄργανα ὅπῃ ἐφεῦρον.

Μὲ εἶπον τινὲς κρυφα εἰς τὸ αὐτίμα ὅτι ἀκόμη ἦτον καὶ ἄλλα πολλὰ ξεχωριστὰ σκευῆτα, πλὴν εἶναι ἐμπιστευμένα μόνον εἰς τὰ χεῖρα ὀλίγων τινῶν σοφῶν μας. Ἐπειδὴ αὐτὰ εἶναι καλὰ πράγματα κατ' αὐτὸ, ὅμως ἴσως τινὲς ἠθέλαν κόμη κατάχερσιν, τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα κατ' αὐτὰς, δὲν ἔφθασεν ἀκόμη εἰς ἐκεῖνον τὸν βαθμὸν, ὅπῃ ἔπρεπε νὰ φθάσῃ διὰ νὰ κάμῃ χεῖρσιν χωρὶς κίνδυνον τῶν πλέον σπανίων, ἢ τῶν πλέον ἰσχυρῶν ἐφευρεσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

Καθὼς ἐγὼ ἐτελέωσα αὐτὴν τὴν ἀξιοπεριεργὸν θεωρίαν, ἢ ἀκολοθῆσαμεν πάλιν νὰ περιπατῶμεν μαζὶ μὲ τὸν σοφὸν ὁδηγόν μου, τὸν ἠρώτησα νὰ μὲ εἰπῇ ἢ περὶ τῆς πραγματείας τῆς γενέσεως, ἂν εἶναι εἰς τὸν πλέον ἐξαιρετὸν βαθμὸν, ὅπῃ ἔπρεπε νὰ εἶναι. ναὶ βέβαια, μὲ ἀπεκρίθη, τῶρα ἔφθασεν ἡ πραγματεία εἰς ἡμᾶς, εἰς ἐκεῖνον τὸν ἐξαιρετὸν βαθμὸν ὅπῃ ἔπρεπε νὰ φθάσῃ. ἡμεῖς λέγει γνωρίζομεν μίαν συναλλαγὴν πραγματείας μετὰ τῶν ἄλλων γενῶν, ὅμως ὅχι συ-

ναλλαγὴν πραγμάτων περιττῶν, ἀλλὰ πραγμάτων ἀναγκαίων. ἢ κατὰ πρῶτον ἐξωρίσαμεν μὲ Φρόνησιν ἀπὸ τὴν πραγματείαν μας αὐτὰ τὰ Φυσικὰ Φαρμάκια, τὸ ρακί, τὸ τζάγι, τὸν καπνὸν, τὸν ταμπάκον, καὶ τὸν καΦφέ. Δὲν βάζοιμεν πλέον μίαν ἀχρεΐαν σκόνην εἰς τὴν μύτην μας, ἢ ὅποια ὑπερεῖ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὸ μνημονικόν, μήτε κατακαίνομεν τὸ στομάχι μας μὲ ποτὰ Φαρμακευτὰ, ὅπῃ τὸ ἀΦανίζον, ἢ τὴ σηκώνουν τὴν ἐνέργειαν. ἢ ἀρρώστιας τῶν νεύρων ὅπῃ τὰς ἔχετε τόσον κοινὰς εἰς τὸν καιρὸν σας, ἐπροέερχοντο ἀπὸ αὐτὰ τὰ Φαρμακευτὰ πράγματα, ὅπῃ ὑπερῆσαν τὸ σῶμα σας τῇ θρεπτικῇ ἢ ζωτικῇ ζωμῇ, ἢ τὸ κατεξήραναι, φέρνοντας το εἰς τὴν παραλυσίαν.

Δὲν μεταχαρίζομεθα λοιπὸν, παρὰ τῇ τόπῳ μας τὴν πραγματείαν, ἢ θεμελιωνόμεθα πρὸ πάντων εἰς τὴν Γεωργίαν μας. ἐπειδὴ αὕτη εἶναι ὁ διαυδισατὴς τῶν πλέον ἀναγκαιοτέρων τροφῶν, αὕτη εὐχαριστᾷ τὴν χρεΐαν τῇ ἀνθρώπῃ, ἢ ὅχι τὴν ἀλαζονείαν τῇ, καίνενας δὲν ἐντρέπεται ἀπὸ ἡμῶς διὰ ἰδιόν τῃ ὄφελος νὰ φέρῃ τὴν καλλιεργεῖαν τῶν μελκειῶν τῇ εἰς τὸν πλέον ὑψηλότερον βαθμὸν τῆς τελειότητος.

Ἡ ἐξωτερικὴ πραγματεία ἐσάθη ἡ ἀληθὴς αἰτία ὅπῃ ἔφερε τὴν φοβερὰν ἀνομοιότητα τῶν καταστάσεων, ἢ ἔκαμε νὰ ἀπεράσῃ εἰς τὰς χεῖρας ἐνὸς ὀλίγου ἀριθμοῦ ἀνθρώπων ὅλον τὸ μάλαμμα τῇ γενεῃς.

Ἦτον ἴσως πολλὰ εὐάρεστον τὸ νὰ πίνωμεν τζοκολάτο, τὸ νὰ ἔχωμεν διάφορα ἀρτήματα ἀρωματικά, τὸ νὰ τρώγωμεν ζάχαρι, ἢ ἀνανέδες, τὸ νὰ καπνίζομεθα μὲ ἑδραγάτζι, τὸ νὰ ἀλειφώμεθα μὲ μύρα, τὸ νὰ ἐνδύωμεθα λαμπρὰ ἐνδύματα τῆς Ἰνδίας, ὅμως κατὰ ἀλήθειαν ἡμεῖς ἐκαταλάβομεν ὅτι αὐταῖς ἢ περιτταῖς ἡδοναῖς μᾶς ἐπροξενῶσαν μυελίας δυσυχίας, ταλαιπωρίας, ἢ κινδύνους. Ἐπειδὴ διὰ νὰ τὰ ἀπολαύσωμεν ἐκάμναμεν μυελίας ἀρπαγᾶς, ἢ παρανομίας, ἢ ἐδοκιμάζαμεν ἀνεκδιηγῆτες κόπας ἢ κινδύνους, ἢ φροντίδας. Διὰ τῆτο τώρα εὐχαριστοῦμεθα εἰς τὰ ἐνδύματα τοῦ

τόπῃ μας, τὰ ὅποια μόνοι μας ἢ τὰ κατασκευάζομεν, καὶ τὰ ἐνδύμεθα. τὰ προϊόντα τῆς Γαίης μας εἶναι ἀρκετὰ νὰ μᾶς εὐχαρισήσῃν, διὰ τὶ αὐτὰ τὰ ἔχομεν εἰς ὑπόληψιν περισσότερον ἀπὸ ὅλα τὰ ξένα προϊόντα.

Τὰ καρὰβιά μας δὲν κάμνῃσι τὸν κύκλον ὅλης τῆς γῆς διὰ νὰ μᾶς φέρῃν τὸ κρεμیزی, ἢ τὸ λελάκι. ἱξεύρετε ποῖα εἶναι τὰ μεταλλεῖα μας; ἡ Φιλοπονία μας, καὶ ἡ δεξιότης, ἢ ὅλον ἐκεῖνο ὅπῃ χρησιμεύει εἰς τὴν ἀνάπαυσίν μας, εἰς τὴν εὐκολίαν μας, εἰς τὰς εὐδαίς σκοπὰς τῆς φύσεως, ἐγκαρδιᾶται μὲ τὴν πλέον μεγαλητέραν μας φροντίδα. ἢ ὅλον ἐκεῖνο ὅπῃ ἀποβλέπει εἰς τὸν τύφον ἢ ματαιότητα, εἰς τὴν ἐπίδειξιν καὶ εἰς τὸν παιδαριώδη πόδον τὸ νὰ ἀποκτήσωμεν κατ' ἐξοχήν ἓνα πρᾶγμα διὰ μόνην ψιλὴν φαντασίαν, εἶναι εἰς ἡμᾶς σφοδρότατα ἀπηγορευμένον.

Ἡμεῖς ῥίπτομεν εἰς τὴν θάλασσαν ἐκεῖνα τὰ ἄπιστα διαμάντια, ἐκεῖνα τὰ κινδυνώδη μαργαριτάρια, καὶ ὅλαις ἐκείναις ταῖς διαφοροχρώματαις πέτραις ὅπῃ κατασαίνῃσι τὴν καρδίαν σκληρὰν ὥσαν τὰ λόγια τῆς. Ἐσεῖς ἐσοχάζεσθον ὅτι νὰ εἶδε ἀγχνήσατο εἰς τὴν ἰχθυοσσίαν τῆς ἡδονῆς σας, ὅμως ἡ ταλαίπωραις ἐφύρεσάις σας ἐπεριερίζοντο εἰς τὴν ἀπόλαυσιν μιᾶς μόνης ἡμέρας, καὶ δὲν ἤσασθον ἄλλο, παρὰ νήπια χαίροντα εἰς πρᾶγματα γιαλισερά, πλὴν ἀνάξια εἰς τὸ νὰ εὐχαρισήσῃν τὰς ἀληθεῖς σας χρεῖας. ἢ μὴν ἱξεύρωντας τὴν τέχνην τῇ νὰ εἶδε εὐτυχεῖς, ἐτυραννίσετε τὸν ἑαυτὸν σας ἀπὸ μακρὰ διαστήματα, ἐκλαμβάνοντες εἰς κάθε βῆμα τὸν ἴσκιον τῆς εὐδαιμονίας ἀντὶ τῆς κατ' αὐτὸ εὐδαιμονίας.

Ἄν τὰ ἐδικά μας καρὰβια εὐγαίνῃν τώρα ἀπὸ τῆς λιμένας μας, αὐτὰ δὲν καρβαλῇν μαζίτῃς τῆς τεχνικῆς κεραυνῆς διὰ νὰ πολεμήσῃν ἐπάνω εἰς τὴν εὐρύχωρον ἔκτασιν τῶν Ὀκεανῶν μίαν ἀθλίαν Πρέξαν. ἡ ἡχώ τῆς θαλάσσης δὲν σηκώνει πλέον ἔως εἰς τὸν Οὐρανὸν τὰς ἐλεεινὰς φωνὰς ἀνθρώπων μαινομένων ὅπῃ φιλονεικῇσι τὴν ζωὴν, ἢ τὸ πέραμα ἐπάνω εἰς ἐκτεταμένους ἢ ἐρήμους τῶν ὑδάτων ἐπιφανείας. ἀλλὰ ἐπισκεπτό-

μεθὰ τὰς πλεον μεμακρυμμένας γενεάς, ἢ ἀντὶ τὰ ἀρπά-
ζωμεν τὰ προϊόντα τῶν γαιῶντες, γινόμεθα μᾶλλον κυριοί,
ἢ ἀποκτηταὶ ἀνακαλύψεων πλεον ἐπωφελῶν ἐπάνω εἰς τὰς
νόμουςτες, εἰς τὴν Φυσικὴν ζώηντες, ὅταν εἶναι πλεον ἀξίε-
παινα ἀπὸ τὰ ἐδικάμας, διὰ τὰ τὰ μιμηθῶμεν, ἢ ὅταν εἴ-
ναι βάεβατα νὰ τὰ διορθώσωμεν μετὸ καλὸν παρὰδειγμά μας.

Τὰ καράβιά μας προσέτι χρησιμεύουσιν εἰς τὸ νὰ συνδέ-
σεν τὰς ἀστρονομικάς μας γνώσεις. περισσότερον ἀπὸ τριακό-
σιαις παρατηρήσεις ὅπῃ ἐκάμαμεν ἐπάνω εἰς τὴν σφαίραν μας,
κοντεύειν νὰ περιλάβειν, ἢ νὰ βεβαιώσεν τὴν ἐλαχίστην με-
ταβολὴν ὅπῃ συμβαίνει εἰς τὰς Οὐρανός. ἡ Γῆ εἶναι ὁ σκο-
πὸς ἢ τὸ παρατηρητήριον ὅπῃ ἡ Φερεὰ τῇ Οὐρανίῃ σερρώμα-
τος ἐπαγρηπνῇ ἢ δὲν καθεύδει παντελῶς.

Ἡ ἀστρονομία κατεσήμεν τῶρα εἰς ἡμᾶς μία ἐπωφελὴς ἐπι-
σήμεν, ἐπειδὴ Φανερώει μετὰ μίαν μεγαλοπρεπῆ Φωνὴν τὴν δό-
ξαν τῇ Δημιουργῇ, καὶ τὴν ἀξιοσύνην τῇ λογικῇ ὄντος ὅπῃ
ἐπλάσθη ὑπὸ τῶν χειρῶν τοῦ πανσόφους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η.

Ὁ ἥλιος ἐκίνησε πρὸς τὴν δύσιντες, ὅταν ὁ ὁδηγός μας μετὰ
ἐπαρνήθηκε νὰ ἐμβῶ μέσα εἰς τὸ σπῆντι ἐνὸς Φίλιππος διὰ νὰ
ὀκνηρώσωμεν. Δὲν ἄφησα πολὺ νὰ μετὰ παρακαλέσῃ, ἐπειδὴ ἢ
ἤθελα νὰ ἰδῶ τὴν ἔσω κατάστασιν ἐκεῖνης τῇ ὀσπητίῃ, ὅπῃ εἴ-
ναι τὸ πλεον ἀναγκαιότερον ἀπὸ ὅλην τὴν ἐξωτερικὴν κατὰ-
στασιν ἢ μεγαλοπρέπειαν μιᾶς οἰκίας.

Ὅταν ἀναγινώσκει τινὰς μίαν ἱστορίαν, δὲν εἶναι χρεῖα νὰ
φυλλολογῇ, Φθάνει νὰ παρατηρήσῃ τὴν περιγραφὴν τῆς οἰ-
κιακῆς ζωῆς, ἢ θέλει προμαντεύσει ἢ τὸ ἐπίλοιπον.

Εὐθὺς ὅπῃ ἐμβῆκα μέσα παρατηρῶντας, δὲν ἤκουα ἐκεῖνα
τὰ μικροῦτιστα χωρίσματα ἢ παραχωρίσματα, ὅπῃ Φαίνον-

ται κατοικίδια τρελλῶν, μήτε ἐκεῖνα τὰ τεῖχη ὅπῃ μόλις νὰ εἶναι δέκα δακτύλων τῇ χόνδρῃ, μέσα εἰς τὰ ὅποια ἐπάγωναν τινὲς τὸν χαμόνα, ἢ ἐκατακαίοντο τὸ καλοκαῖρι. ἐκεῖ ἦτον μεγάλαις ἢ εὐρύχωραις σάλαις ὅπῃ ἤμπορῶτε τινὰς νὰ σεργιανῇ, ἢ ἡ σκέπη τῆς οἰκίας ἦτον ἐδυναμωμένη ἀπὸ χοντρά σανίδια προσηρμοσμένα ἀλλήλοις, ὅπῃ ἐμπόδισαν τὰς διαπεραστικὰς βολίδας τῆς ψυχρᾶς, ἢ τῇ ἡλίδι τὰς φλογερὰς ἀκτίνας. τέλος πάντων ἐκεῖνο τὸ εἶδος τῇ ὀσπητίᾳ ἦτον τόσον σερεῶν, ὅπῃ δὲν ἤμπορῶτε νὰ συναποθάνῃ μαζὶ μὲ ἐκεῖνον ὅπῃ τὸ ὠκοδόμισεν.

Ἀπέραστα ἔπειτα εἰς τὴν σάλαν, ἢ ἐκ πρώτης ἐγμῆς ἐγνώρισαν τὸν οἰκοδεσπότην. Αὐτὸς ἦλθε πρὸς ἐμὲ χωρὶς σχηματισμῶς, ἢ χωρὶς ἄνσους τζεριμόνιαις.

Ἡ Γυνήτε, καὶ τὰ τέκνα του ἔδειχναν ἐπὶ παρυσίας του ἓνα σχῆμα ἐλεύθερον, ὅμως εὐλαβες, καὶ ὁ τζελεμπῆς ὁ ὧς τῇ ὀσπητίᾳ δὲν ἄρχισε νὰ περιπαίξῃ τὸν πατέρα τε, διὰ νὰ μὲ δώσῃ νὰ καταλάβῃ ἓνα σπινθῆρα τῇ πνεύματός του. μήτε ἡ μητέρα καὶ ἡ μᾶμμη του ἔδειξαν πῶς κάμνουν χάζι νὰ ἴδῃ αὐτὸν τὸν νέον ὅπῃ νὰ κάμνῃ παροινίαις. αἱ ἀδελφαὶ του δὲν ἦτον παντελῶς τζεριμονιόζαις, μήτε πάλιν τελειῶς μῆταις. Αὐταῖς μὲ ἐχαιρέτησαν μὲ χάριν, ἢ εὐθὺς ἐγύρισαν εἰς τὰς ἐργασίας τους. καὶ ἔχοντας προσηλωμένα τὰ ὦτα τους εἰς τὴν προσοχὴν, δὲν ἐσύκωσαν παντελῶς ἐπάνω εἰς ἐμένα τὰς ὀφθαλμούς τους, διὰ νὰ παρατηρήσουν ὡς καὶ τὸ παραμικρὸν σχῆμα ἢ κίνημα ὅπῃ ἤθελα κάμῃ. ἡ μεγάλη μου ἡλικία, καὶ ἡ γεροντικὴ μου παράξενη φωνὴ δὲν τὰς ἔκαμε σχεδὸν μήτε νὰ χαμογελάσουν. μήτε μὲ ἔκαμαν παντελῶς ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ μάταια νάζια ὅπῃ εἶναι ἐναντία εἰς τὴν ἀληθινὴν εὐγένειαν. Ὁ καδ' αὐτὸ ὄνδρας αὐτῆς τῆς συντροφίας δὲν ἄσραπτεν ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ μάταια μικρολογήματα ἢ σολισίδια εὐφραυσα, ἢ ἄνσος, καθόλου φαρφουριά, καθόλου μαῖμῶδες, καθόλου κυνίδια, καθόλου βεργίκια, καθόλου χρυσώματα, ἢ βαρυνώματα, ἀλλ' ἀντὶ τῶτων εἶχαν τρωσίδια χαροποιᾶ ὅπῃ καθήδυναν τὴν ὄρασιν, μὲ μιαν ξε-

χωρεῖν πατρικωσύνην. ἁποκαίς ἐξαίρεταις σάμπαϊς εὐμορφά κατασκευασμέναις κατέβρωναν ἐκείνην τὴν σάλαν, τῶν ὁποίων ὁ σχηματισμὸς τῶ χρώματος ἦτον πολλὰ χαροποιός.

Ἀρχίσταμεν μετέπειτα τὴν συνομίλιαν ἢ συναναστροφὴν, πλὴν κἀνέναντος δὲν ἔδεχθεν ἀνθίστασιν ἢ λογομαχίαν, διὰ τὴν ἀποδείξῃ ὅτι ἔχει πολλὰς ἰδέαις, ὡς τὸ κατὰρατον πνεῦμα, λέγω ἐκεῖνος ὁ ὅς τῶ αἰῶνος μου, δὲν ἔδιδε χρώματα ψευδῆ εἰς ἐκεῖνο ὅπῃ ἦτον τόσον ἀπλὴν κατὰ φύσιν. Ὁ ἓνας δὲν ἔπιανε τὸ ἐναντίον, διὰ τὴν ἀναίρεσιν ἐκεῖνο ὅπῃ ὁ ἄλλος ἔδιαφέντευεν, ὅπῃ τὴν εὐχαριστήσῃ μίαν φιλοτιμίαν, ἢ φιλαυτίαν ληρώδῃ.

Ἐκεῖνοι ὅπῃ ὠμιλῶσαν ἐκεῖ εἶχον ἀρχάς, ἢ εἰς τὸ ἴδιον τέταρτον τῆς ὥρας δὲν ἐψεύδοντο εἴκοσι φοραῖς. τὸ πνεῦμα αὐτῶ τῶ γένους δὲν ἐπεριτριγύριζεν ὡσάν τὸ πουλὶ ἐπάνω εἰς τῶς κλόνους, δὲν ἦτον ἐκκεχυμένον καὶ βαρετόν, καὶ δὲν ἀπερνεῖσεν εὐθὺς ἀπὸ τὴν γέννησιν μιᾶς βασιλείας εἰς τὴν ἰστορίαν ἐνὸς πνιγμένου. οἱ νέοι δὲν ἐσπῆδαζον τὴν παρατήσουν μὲ παιδαριώδεις τρόπους μίαν πολὺλογον καὶ τρελλὴν ὀμιλίαν, καὶ ἓνα ὕψος ἀηδῆς ὑπεροχῆς. δὲν ἐξαπλώνοντο τελείως ἐπάνω εἰς τὰ σκαμνία κοιτάζοντας μὲ τὸ κεφάλι ὑψηλὰ μὲ βλέμματα ὑβριστικά, ἢ εἰρωνικά.

Δὲν ἤμυσσα πρὸς τέτοις τὴν εἰπὴν τινὰς κἀνέναντος λόγον ἀσελγείας, μήτε τὴν φωνάζῃ μακρὰ, πλατιά, βαρυγὰ ἐναντίον εἰς ἐκείνας τὰς παρηγορητικὰς ἀληθείας ὅπῃ εἶναι τὸ σήριγμα ἢ ἡ ἀγαλλίασις τῶν αἰδαντικῶν ψυχῶν.

Ἡ γυναῖκες δὲν εἶχαν πλέον ἐκεῖνον τὸν τόνον τῆς φωνῆς ἐπίσης προσαντικὸν ἢ ἐκτεθλιμμένον, ἦτον ὅλαις εὐτακταῖς, περισυμμαζωμέναις, προσεκτικαῖς, σεμναῖς, ἢ ἐκαταγίνοντο εἰς τὰς ἐργασίας τῆς. ἡ ὀκνηρία δὲν εἶχε τόπον ἀναμεταξὺ εἰς αὐτάς, μήτε ἐκοπταν τὸ ἡμεροδῆλιτους εἰς τὴν μέσην, διὰ τὴν μὴ κάμουν τίποτες τὸ ἐσπέρας. Ἐμενεα πρὸ πάντων κατ' ὑπερβολὴν εὐχαρισημένους ἀπὸ αὐτὰς, ἐπειδὴ ἢ δὲν μὲ

ἐπρὺσφεραν παντελῶς κἀνένα παιγνίδι χαρτιῶν. Αὐτὴ ἡ ἄνο-
 σος διατρίβῃ ὅπῃ ἐΦευρέθη διὰ τὰ προξενῇ πολλὰ κακὰ, δὲν
 ἦτον εἰς χρεῖσιν παντάπασι κοντὰ εἰς ἐκεῖνον τὸν λαὸν ὅπῃ
 ἔξευρε τὰ καλομεταχειρίζεται ὅλας τὰς σιγμὰς τῆς καίρῳ εἰς
 ὠφέλειαν τῆς ζωῆς τῆς. ἡ Φιλαργυρία δὲν ἔρχονταν τὰ κατα-
 βαρύνῃ ἐκεῖνας τὰς τιμὰς πολίτας ἕως εἰς ἐκεῖνας τὰς σιγ-
 μὰς ὅπῃ εἶναι ἀφιερωμέναις διὰ τὴν ἀνάπαυσιν.

Αὐτοὶ δὲν ἐκατάσαιναν μαρτύριον τὸ παιγνίδι, ὅπῃ δὲν
 ἔπρεπε τὰ εἶναι, παρὰ ἓνα ξεκέρασμα, ἢ ἂν ἔπαιζαν κἀμ-
 μίαν Φορὰν, ἔπαιζαν μόνον τὴν ντάμα, ἢ τὰς κύβας, αὐτὰ
 τὰ παλαιὰ παιγνίδια ἢ βαδιά, ὅπῃ φέραν εἰς τὴν σόχασιν
 τῆς ἀνθρώπου ἓνα ἄπερον καὶ διαφορετικὸν πλῆθος συγκε-
 σεων. Εἶχαν ἀκόμιν κἀποια ἄλλα παιγνίδια ὅπῃ τινὰς ἤμπο-
 ρῆσε τὰ τὰ ὀνομάσῃ μαθηματικὰς διατριβὰς, μὲ τὰ ὅποια
 ἢ τὰ παιδιὰ τῆς σχεδὸν ἦτον συνηθισμένα.

Ἐπαρτήρησα ἀκόμιν ὅτι ὁ καθεὶς ἀκολοῦθῆσε τὴν ὁρεξίν
 τῆς χωρὶς τὰ τὸν παρατηρῶν οἱ ἄλλοι μὲ μεγάλην περιέργειαν
 τί κάμνει. Ἀλλὰ μῆτε ἦτον τελείως ἐκεῖ ἀπὸ ἐκεῖναις ταῖς
 κατὰσκοπαις γυναῖκες, ὅπῃ ἐνδιδκῶνται μὲ τὰ ἐγγύγματα
 τῆς κακῆς χυμῆς ὅπῃ ταῖς κατατρώγει, τὰ ὅποια εἶναι ἀπο-
 τέλεσμα τόσον τῆς ἀσχημίας τῶν, ὅσον ἢ τῆς τρέλλας.

Εἰς τὴν συμμωτινὴν σάλαν ἔπαιζαν μίαν μυσικὴν. Αὐτοὶ
 ἦτον κἀποιοὶ αὐλοὶ μελωδικοὶ συντροφευμένοι μὲ τὸν ἦχον
 τῆς Φωνῆς μερικῶν καλοφώνων. τὸ ἀηδὲς ταμπῆρι, τὸ μο-
 νοτονον βιολὶ δὲν ἦτον τίποτες ἐμπροσθὰ εἰς αὐτὴν τὴν ἀρμο-
 νίαν. Αὐτὴ ἔδιδε τὰς ἡχας τὰς πλέον ἐντελεῖς, τὰς πλέον
 καθαρὰς, τὰς πλέον μελωδικὰς, ὅπῃ ἤμπορῶσαν τὰ καθη-
 δύναν τὴν ἀκοήν. τέλος πάντων αὐτὴ ἡ μυσικὴ ἦτον μία μυσ-
 σική ἐλκυστική, Οὐράνιος, ὅπῃ δὲν ἐσυμφωνῶσε παντελῶς
 μὲ τὸ κατὰβαρὺ τῶν ἐδικῶν μας ὀργάνων, εἰς τὰ ὅποια ἓνας
 αἰσθαντικὸς ἓνας ὀρεκτικὸς ἀνθρώπος ἀναζητᾷ τὴν συμφω-
 νίαν τῆς ἐνότητος ἢ δὲν τὴν συναπαντᾷ ποτὲ.

Ὑπερευχαριστήθηκα ἀκόμι ὅπῃ δὲν ἔβλεπα νὰ κάθωνται ἐκεῖ οἱ ἄνθρωποι πάντοτε καρφωμένοι εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν, ὅλο καθήμενοι ἐπάνω εἰς σκαμνία, καὶ ὑποχρεωμένοι διὰ πάντοτε νὰ βασιάζων μίαν μακρὰν συνομιλίαν περὶ τῆς μηδενός, διὰ τὸ ὅποιον νὰ ἐρχονται εἰς σκληραῖς Φιλονεικίαις, ἀλλὰ εἶχον εἰς κάθε πρᾶγμα τὸ ἐλεύθερον, καὶ μέτριον.

Μὲ ἐπροσκάλεσαν ἔπειτα νὰ πηγαίνω εἰς μίαν ἄλλην σά-
λαν διὰ νὰ δειπνήσωμεν. ἐγὼ ὅλος ἐκσακτικὸς ἐκοίταξα εἰς τὸ
ὥρολόγι, καὶ δὲν ἦτον παρὰ μία ὥρα τῆς νυκτός. ἔλατε, μὲ
εἶπεν ὁ οἰκοδεσπότης, πέρνωντάς με ἀπὸ τὸ χεῖρ. ἡμεῖς δὲν
ἀπερνᾶμεν τὰς νύκτας εἰς τὸ ὀχληρὸν Φέξιμον τῶν ξυγχοερ-
γιῶν, ἐπεὶ καὶ εὐρίσκομεν τὸν ἥλιον τόσον ὥραιο, ὅπῃ ὁ κα-
θεὶς μας τὸ ἔχει διὰ ἡδονὴν νὰ τὸν ἰδῇ ὅταν ἀνατέλλῃ τὰς
πρῶτας ἀκτῖνας τε ἐπάνω εἰς τὸν ὀρίζοντα.

Δὲν κοιμέμεθα μὲ τὸ σομάχι Φορτωμένον, ὅπῃ νὰ ἔχω-
μεν ἕναν ὑπνον βαρὺν, καὶ διακεκομμένον ἀπὸ ὀνείρατα παρά-
ξενα, ἐπεὶ καὶ Φροντίζομεν διὰ τὴν ὑγίειάν μας, ἀπὸ τὴν
ὁποίαν ἐξήρηται καὶ ἡ ἀγαλλίασις τῆς ψυχῆς μας. Διὰ νὰ
ἐξυπνήσωμεν τὴν αὐγὴν, πρέπει νὰ πλαγιάσωμεν ἀπὸ βραδύ.

Ἐγινεν εὐθὺς ὀλίγη σιωπὴ, καὶ ὅλοι ἔκαμαν πρῶτον μίαν
εὐχαριστίαν πρὸς τὸν Θεόν, διὰ νὰ ἀποδείξω τὴν εὐγνωμο-
σύνην τε εἰς τὴν Πρόνοιάν τε ὅπῃ τὰς ἐχορήγησε τὰ ἀγαθὰ
τῆς τραπέζης. Ἐγὼ ὡς τόσον ἐσοχάζομαι περισσότερον νὰ
περιεργασθῶ τὴν τάξιν τῆς τραπέζης. δὲν ὠμιλῶσα παντελῶς
περὶ τῆς πολυτελείας, καὶ ἐξοχῆς τῶν φαγητῶν, καθὼς ὠμι-
λῶσαν οἱ παρᾶσιτοι τῇ καιρῷ.

Ἡ ἐλευθερία, ἡ χαρὰ, ἡ οἰκειότης, καὶ τὸ θάξερὸς ἔδιδε
μεγάλην διάχυσιν τῶν ψυχῶν εἰς ἐκεῖνο τὸ τραπέζι, καὶ
ἐναλλώπιζε τὸ μέτωπον ἐκάστου συγκεκλημένου. Ὁ καθεὶς
ἐδιδεύετο μόνος του, χωρὶς νὰ τῇ γεμίζω ἄλλοι τὸ ταλέρι
τε ἀπὸ φαγητὰ ὅπῃ δὲν ἤμπορεσε νὰ τὰ φάγῃ. Ἐπερνε-
ῖον ἡδεῖε, καὶ ἔτρωγεν ὅσον ἦτον ἀρεκτόν τε, χωρὶς νὰ κα-

ταβαρύνη τό σωμαχίτου, διά νά κάμῃ τό χατῆρι ἐκείνων
ὅπῃ τὸν ἀπλοχερῶσαν.

Ὅλα τὰ φαγητὰ ὅπῃ ἐγεύομεν δὲν εἶχον τελείως ἀρωμα-
τικά, πλὴν εἶχον μίαν νοσιμάδα ὅπῃ ἦτον ἐκείνη ὅπῃ τὰς ἔδω-
κεν ἡ φύσις. Ἐκεῖ δὲν εὗρισκα καθόλου ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ φα-
γητὰ ὅπῃ ἀπέρασαν ἀπὸ τὸ χέρι πολλῶν βαφείων, ἀπὸ ἐκεῖνα
τὰ ξυμαρικά, ἀπὸ ἐκείνης τὰς πελτέδες, ἀπὸ ἐκείνης τὰς
ζωμῆς τὰς καιρικῆς, ὅπῃ ἐπροξενῶσαν τὴν φθορὰν τῆ ἀν-
δρωπίνης σωμαχῆ, κατακαίοντας τὰ ἐντόδια τῶν ἀνθρώπων.

Αὐτὸς ὁ λαὸς λοιπὸν δὲν ἦτον ἓνας λαὸς σαρκοφάγος ὅπῃ
νά ἀφανίζεται διὰ τὴν τρέπεζαν, ἢ νά πρῶγῃ περισσότερα
ἀπὸ ἐκεῖνα ὅπῃ ἡ μεγαλοπρέπεια τῆς φύσεως δὲν ἡμπορῶσε
νά γεννήσῃ μὲ ὅλας τὰς γεννητικὰς τῆς δυνάμεις. ἂν κάθε
ἀσωτεία ἦτον μισητὴ εἰς αὐτὰς, ἐκείνη τῆς τρέπεζης ἀνίκη-
τον περισσότερον τὰς ἐφαίνετο μία ἁμαρτία θανάσιμος.

Τὰ ὅσπεριά τες ἢ τὰ πωρικά τες ἦτον ὅλα τῆ προσήκοντος
καιρῶ. ἢ τὸ σκερῆττον ἐκεῖνο τὸ ἔχασαν, ὅπῃ ἔκαμνε νά γί-
νωνται εἰς τὴν καρδίαν τῆ χειμόνος κερᾶσια βδελυρά. Αὐτοὶ
δὲν ἦτον ἔρασαι εἰς τὰ βίαια ἢ ἀφύσικα προϊόντα, ἀλλὰ ἄφι-
ναν τὴν φύσιν νά τὰ ἐνεργῇ μόνητης εἰς τὸν καιρόν τες, διά
νά καθορῶνεν περισσότερον τὸν οὐρανίσκοντες, ἢ νά βασιῶν
εἰς καλὴν διάθεσιν τὸν σωμαχόν τες.

Μᾶς ἤφεραν εἰς τὸ τέλος ἡποια ἐξαιρετὰ πωρικά τῆ καθ'
αὐτὸ καιρῶς, ἢ ἐγεύθημεν ἐξ αὐτῶν μὲ μετριοτήτα, πί-
νωντας ἐπάνω εἰς αὐτὰ ἢ ὀλίγον παλαιὸν κερᾶσι, ὅμως παν-
τάπασιν ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ ποτὰ τὰ χρωματισμένα, καὶ λαμ-
πυκαρισμένα ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆ οἴνης, τὰ ὅποια ἦτον τόσον
συνηθισμένα εἰς τὸν καιρόν μς. Αὐτὰ ἦτον τόσον ἀπηγορευ-
μένα εἰς ἐκεῖνον τὸν σώφρονα λαόν, καθὼς ἦτον ἢ τὸ φαρ-
μάκι. ἐπειδὴ ἢ ἐκατάλαβαν ὅτι δὲν ἦτον ἄλλο πρᾶγμα πε-
ρισσότερον ἱκανὸν νά ταχύνη τοὺς θανάτον τες, καθὼς ἐκεῖνα
τὰ φαρμακερὰ ποτὰ.

Ὁ δεσπότης τῆς οἰκίας μὲ εἶπε χαμογελῶντας. Ἴδετε τί πολλὰ πτωχὸν εἶναι τὸ τραπέζιμας ἀπὸ πωρικὰ, ἢ ἀπὸ μεζελλικια; ἐδῶ δὲν ἐφάνηκαν μῆτε δένδρα, μῆτε κάσρα, μῆτε ἀνεμόμυλοι, μῆτε ἄλλα σχήματα διαφορετικὰ κατασκευασμένα ἀπὸ ζάχαρι, ὅμως αὐταῖς ἡ μεγαλῶταταις παραξενιαῖς κοντὰ ὅπῃ δὲν ἐπροξενῶσαν καμμίαν ἡδονὴν, ἐγίνοντο αἰτία νὰ φθάσῃν εἰς πενίαν πολλοὶ εἰς τὸν καιρόν σας. τὴν σήμερον οἱ διοικηταί μας τὰ ἔχον ἀπηγορευμένα εἰς ἡμᾶς αὐτὰ τὰ περιττὰ καὶ βλαπτικὰ πράγματα εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων.

Δὲν ἀγαπᾶτε λοιπὸν ἐσεῖς, τῷ εἶπα, νὰ δοκιμάζετε τὴν σοφὴν ἀγχνιολίαν σας, παρασαίνοντες τοιαύταις ἀξιολογαῖς κατασκευαῖς εἰς τὰ τραπέζιά σας; ἡμεῖς εἰς τὸν καιρόν μας ἐπαρασαίναμεν ἐπάνω εἰς τὰς τραπέζας θεάτρα ὁλόκληρα ἀπὸ ζαχαρικά μὲ σκηναῖς, μὲ κωμῶδες, μὲ χορευτὰς, μὲ δεξιτρίαις, μὲ μυσικῆς, μὲ ὅλα τὰ περισιτικά τῶ. δὲν ἦτον τῆτο ἓνα πρᾶγμα ἀξιόλογον; μάλιστα ὅταν ἄρχιζεν ὕστερα νὰ μεταμορφωθῇ αὐτὴ ἡ κατασκευὴ εἰς μίαν ἐρημίαν, καὶ ἀπὸ κωμῳδία ὅπῃ ἦτον ἐμεταβάλετο εἰς μίαν ἀληθῆ τραγωδίαν.

Μὴ μὲ ἐνθυμίζετε, μὲ εἶπε, πράγματα παιδαριώδη τῷ αἰῶνος σας. ἐγὼ θελῶ νὰ ἀκῶ πράγματα ὑψηλότερα, ἢ ἄξια τῆς ἀρετῆς, ἢ ἀληθινῆς μεγαλοπρεπείας τῷ ἀνθρώπῳ.

Ἐσηκώθημεν ἔπειτα ἀπὸ τὴν τράπεζαν, ἢ ἐκάμαμεν πάλιν πρὸς τὸν τροφοδότην μας Θεὸν μίαν θερμὴν εὐχαριστίαν. Ἐκαθήσαμεν ὕστερα ἀκολουθήσαντες μίαν τιμὴν ἢ εὐτακτον συναναστροφὴν, χωρὶς νὰ φαίνεται τινὰς ἀπὸ ἡμᾶς ὅτι πάσχα ἀπὸ καρυβατίαν, ὡσὰν ὅπῃ ἡ τράπεζά μας δὲν ἐσάθη συβαρητική· καθόλου δὲν ἠκούετο ἐκεῖ κανέναν γέλωτος σαρκῶν, μῆτε ἔγινε καμμία παροινία. τὰ πράγματα ἦτον τόσον εὐτακτα, ὅπῃ μὲ ἐφάνη πῶς ἐσυναναστρέφμεν τῷ ὄντι μὲ ἀνθρώπους λογικῆς, ὅταν περνωτάς με ὁ οἰκοδεσπότης ἀπὸ τὸ χεῖρ, ὁρίσετε μὲ εἶπεν, ἔφθασεν ἡ ὥρα νὰ πλαγιάσητε,

διὰ τὰ σηκωθῆτε αὖριον εἰς τὴν γλυκεῖαν αὐγὴν τοῦ ἡλίου.
ἡμεῖς κοιμώμεθα, μὲ λέγει, διὰ τὰ ζῶμεν, δὲν ζῶμεν διὰ
τὰ κοιμώμεθα.

Μὲ ἔφερεν εἰς ἓνα εὐώμα, ὅπῃ ἦτον ἡτοιμασμένον
λόγους, ὅχι μὲ χρυσὰ παπλώματα, ἀλλὰ μὲ σκεπάσματα
ὠφέλιμα εἰς τὴν συντήρησιν τῆς ὑγιείας τοῦ ἀνθρώπου σώ-
ματος. Ἐπλάγιασα λοιπὸν ὅλως εὐχαριστημένος εἰς τὴν νέαν
μας ζωὴν, καὶ ἐπιθυμῶ, τὰ σηκωθῶ νέος διὰ τὰ ζήσω πε-
ρισσότερον καιρὸν ἀναμεταξὺ εἰς ἐκεῖνον τὸν ἀξίεπαινον λαόν,
ὅμως ἀφ' ἧς μὲ ἐκυρέυσεν ἓνας γλυκύτατος ὕπνος ὠνευέ-
μεν ὅτι τάχα ἐτελείωσα τὸ ζῆν, ἢ ὅτι ἀποδημῶσα εἰς
μίαν ἄλλην τῶν ὄντι μακαρίαν ἢ εὐδαίμονα ζωὴν
ὅπῃ δὲν εἶχε ποτὲ τέλος.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000158476

